Articol I. Aleksandr Romanovici Beleaev

Articol II. Pâinea veşnică

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE.

Într-o seară de toamnă, un pricăjit barcaz pescăresc se apropia încet de insula Föhr din arhipelagul Frisicelor de Nord, aproape de coasta Germaniei. Vântul năprasnic de miazănoapte împroşca pe pescari cu stropi reci ca gheaţa. Chipurile învineţite de frig ale oamenilor erau mohorâte: se întorceau cu năvoadele aproape goale.

— Să ştii că vine iarna înainte de soroc, mormăi un pescar bătrân, pufăind din pipa-i scurtă.

— Aşa se pare, îi dădu dreptate altul mai tânăr şi, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Iar i-au furat năvodul lui Karl. Un năvod nou-nouţ.

Cuvintele aruncate în treacăt de un tânăr le dădură ghes la vorbă. Oamenii se tot întrebau cine poate fi hoţul.

— Eu unul zic că-i Hans, afirmă tânărul cu convingere.

— Hans? Fugi de aici! Se mirară ceilalţi.

Hans era un moşneag hodorogit, deşirat şi slab de-l bătea vântul. Locuia singur cuc în clădirea veche şi părăsită a farului.

— Hans ăla care abia îşi târăşte picioarele?! Pe ce dovadă te bizui?

— Dovadă? N-ati văzut şi voi că, de la o vreme, Hans se îngraşă

Articol I. Aleksandr Romanovici Beleaev

Articol II. Pâinea veşnică

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE.

Într-o seară de toamnă, un pricăjit barcaz pescăresc se apropia încet de insula Föhr din arhipelagul Frisicelor de Nord, aproape de coasta Germaniei. Vântul năprasnic de miazănoapte împroşca pe pescari cu stropi reci ca gheaţa. Chipurile învineţite de frig ale oamenilor erau mohorâte: se întorceau cu năvoadele aproape goale.

— Să ştii că vine iarna înainte de soroc, mormăi un pescar bătrân, pufăind din pipa-i scurtă.

— Aşa se pare, îi dădu dreptate altul mai tânăr şi, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Iar i-au furat năvodul lui Karl. Un năvod nou-nouţ.

Cuvintele aruncate în treacăt de un tânăr le dădură ghes la vorbă. Oamenii se tot întrebau cine poate fi hoţul.

— Eu unul zic că-i Hans, afirmă tânărul cu convingere.

— Hans? Fugi de aici! Se mirară ceilalţi.

Hans era un moşneag hodorogit, deşirat şi slab de-l bătea vântul. Locuia singur cuc în clădirea veche şi părăsită a farului.

— Hans ăla care abia îşi târăşte picioarele?! Pe ce dovadă te bizui?

— Dovadă? N-aţi văzut şi voi că, de la o vreme, Hans se îngraşă mereu?

Era adevărat. De câteva săptămâni Hans se îngrăşase într-atât că uimise tot satul.

— Cică ar fi găsit o comoară pe care a aruncat-o marea pe ţărm. Când primeşte omul un dar ca ăsta nu-i de mirare să pună osânză pe el, spuse bătrânul pescar, dus pe gânduri.

— Ei aş! Pun rămăşag că-i altceva la mijloc. Hans face contrabandă.

— Ascultaţi-mă pe mine, stărui tânărul. Hans s-a îmbuibat din banii luaţi pe peştele şi năvoadele pe care ni le şterpeleşte. Ştiţi şi voi că se întâmplă s-o ia razna în toiul nopţii. Unde se duce? Ce trebuşoare învârteşte? Mie toate astea nu-mi miros a bine.

Cu toate că unii mai puneau la îndoială spusele tânărului, era limpede că pescarii cam intraseră la bănuieli. Şi când barcazul acostă în dreptul farului, cineva azvârli o vorbă:

— Ce-ar fi, fraţilor, să trecem pe la Hans? O să stăm puţin la căldurică. Cine ştie, poate o să-l tragem şi de limbă…

— Asta da! Se bucură tânărul, dând zor cu descărcatul peştelui şi cu strânsul năvoadelor.

Ferestruica farului era luminată. Bătrânul Hans nu se culcase încă. Îi primi cu braţele deschise şi-i pofti să se încălzească lângă o vatră dărăpănată.

— Ei, v-a mers pescuitul? Întrebă bătrânul, frecându-şi mâinile cu vine groase şi degete închircite.

— A mers pe dracu! Făcu tânărul pescar. Înfuriat de ghinionul ce-i urmărea şi de vremea păcătoasă, abia aştepta să-şi verse năduful pe cineva. Ştii, nene Hans, mă uit la matale şi mă întreb: ce face omul ăsta de pune într-una osânză pe el?

Moşneagul zâmbi cu un aer stingher.

— Şi tu te-ai îngrăşat, Ludwig.

— Eu? Păi când omul vinde peştele pe care l-a prins cu mâna lui, nu-i nici o mirare să arate mai acătării. Dar cum faci matale de te îngraşi fără sa munceşti? Hai, destăinuieşte-ne şi nouă secretul. Ne-ar plăcea mai mult să

ne întindem oasele la căldurică în loc să rătăcim pe mare. Că toată agoniseala noastră sunt reumatismele…

Era vădit că Hans începuse să nu se simtă în apele lui. Se zgribulea ca de frig, frecându-şi într-una mâinile. Toţi observaseră tulburarea bătrânului. Chiar şi cei care adineauri avuseseră îndoieli, acum începură să-l privească cu ochi bănuitori.

— N-ar strica să-i facem o percheziţie, şopti roşcovanul Fritz unui alt pescar, îl iau eu mai pe departe. Las' pe mine! Apoi, către Hans:

— Cum de nu ţi-e frică să stai în hardughia asta? Dacă se opinteşte bine vântul de la nord-est, zob te face.

— Nu-i nimic. Zidurile sunt groase. Cât mai am eu de trăit, or ţine şi ele.

— Dar dacă se prăbuşesc peste tine? Nu se lăsă Fritz. Ţie poate nu-ţi pasă, că ţi-ai trăit traiul, dar pe noi or sa ne tragă la răspundere. Că de ce n-am luat măsuri! Află că n-am chef să înfund puşcăria din pricina ta. Trebuie să cercetăm bine toată clădirea.

— Zău că nu merită! Bâigui bătrânul. Îşi dădea tot mai limpede seama că pescarii nu veniseră aici de florile mărului. Dar dacă ţineţi morţiş, întoarceţi-vă mâine. Tot e mai bine să cercetaţi pe lumină.

— De ce să amânăm pe mâine ce putem face azi?

— Cine ştie ce nenorocire se mai poate întâmplă pe scările astea care abia se mai ţin. Ce-i atâta zor? Aşa cum am locuit aici cincizeci de ani, o să mai stau o noapte.

Ludwig, care pricepuse încotro bate Fritz, se vârî şi el în vorbă.

— Aprinde un felinar!

— Cum să-l aprind, păcatele mele, dacă n-am ulei?

Fritz însă, care prinsese să cotrobăiască prin încăperea rotundă, găsise şi una şi alta.

— Ţine felinarul. Uite şi uleiul. Ce-mi umbli cu cioara vopsită, moşule?

Nici nu apucară să se dumirească bine, că Fritz şi turnase ulei şi aprinsese felinarul.

— Haidem!

Se ridicară cu toţii şi se luară după Fritz. Oftând şi târându-şi picioarele, Hans îi urmă. La lumina chioară a felinarului, urcară treptele umede şi tocite ale scării în spirală.

În încăperea de la etaj, sub un strat gros de praf şi de moloz, zăceau, claie peste grămadă, tot felul de hârburi şi ciurucuri. Prin geamurile sparte ţiuia vântul. Speriaţi de lumină, câţiva lilieci se vânzoliră prin odaie, scuturând praful şi păienjenişul de pe pereţi. Fritz cerceta cu atenţie fiecare ungher, răscolea molozul cu cizmele-i grele de pescar, plimba lumina felinarului pe pereţi, spunând, ca să păstreze aparenţele:

— Ce de crăpături.

Nu găsiră nimic suspect.

— Să urcăm la al doilea…

— Acolo e pustiu, sări Hans speriat, dar Fritz nu-i dădu nici o atenţie.

La catul al doilea, vântul bătea cu aceeaşi furie ca afară, pătrunzând prin golurile ferestrelor şi prin crăpăturile mari ce se căscau în ziduri.

— Cred ca te-ai înşelat, Ludwig, murmură încetişor Fritz.

— Asta mai rămâne de văzut, răspunse acesta cu voce tunătoare şi, mâniindu-se fără noimă, îl îmbrânci pe Fritz. Adu aici felinarul. Asta ce-o mai fi?

— Nu seamănă a năvod, se zborşi la el Fritz, socotind că nu mai e cazul să joace teatru.

Felinarul desprinse din întuneric o poliţă pe care stătea o oală acoperită cu o scândurică. Ridicând scândurica, Fritz zări un lichid vâscos ca icrele de broască.

— Să plecăm, Ludwig. Mâncarea asta s-a împuţit de când zace aici. Ţi-am spus eu că ai scrântit-o rău de tot…

De ciudă că s-a făcut de râs, lui Ludwig îi venea să-şi tragă palme. Ca să amâne totuşi momentul neplăcut când va

trebui să-şi recunoască înfrângerea, îl smulse pe Hans din ungherul întunecos unde se pitise şi-l luă din scurt:

— Ce-i în oala aia?

Spre uimirea tuturor, întrebarea lui Ludwig îl înspăimântă pe Hans. Îngăimă vreo două vorbe, dar de tare ce-i tremurau fălcile, nu se putea înţelege mai nimic. Acum îi cuprinsese pe toţi curiozitatea.

— Taci, ai? Nu-i slăbi Ludwig Dacă ştiai ce te aşteaptă, de ce te-ai băgat în chestii d-astea? Îl repezi pe bătrân.

— Vă rog, nu mă mai întrebaţi, bolborosi Hans. N-am săvârşit nici o nelegiuire, dar am jurat…

Iată deci unde se afla adevăratul mister! Cu un aer triumfător, Ludwig ridică cu băgare de seamă oala şi, poruncindu-i lui Fritz să-i lumineze drumul, coborî scările urmat de ceilalţi. Aşezând oala pe masă, lângă vatră, îi şopti lui Fritz:

— Asta-i mai ceva decât năvoadele…

Apoi sumbru, către Hans:

— Să nu ne ascunzi nimic, auzi?

— Bine, dar am jurat…

— Ori spui tot, ori puşcăria te mănâncă!…

— De ce?

— Las' că ştii tu! Află că de mult suntem cu ochii pe tine. Nu degeaba te-ai îngrăşat de nu-ţi mai încapi în piele…

— Cum, ştiţi şi voi?

Ludwig habar n-avea, dar în seara aceea de toamnă îşi descoperise pe neaşteptate aptitudini de detectiv.

— Sigur că ştim. Ce ţi-ai închipuit? Dar dacă nu faci pe mutul, poate te scăpăm de gherlă…

Moşneagul arăta distrus: cu capul prăbuşit în piept, părea cufundat în gânduri negre. După câteva clipe, izbuti să spună:

— Înţelegeţi, îmi vine greu să-mi calc cuvântul. Cine ştie ce necazuri o să căşunez binefăcătorului meu, omului care şi-a făcut pomană cu un sărman moşneag ca mine! Dar de

vreme ce tot aţi aflat… „pâinea veşnică” pe care mi-a dăruit-o profesorul Breuer…

Aptitudinile de detectiv ale lui Ludwig nu făceau nici două parale, deoarece îi lipsea cu desăvârşire experienţa. Uitându-şi rolul, întreba perplex:

— Pâine veşnică? Ce-o mai fi şi asta?

Auzind întrebarea lui Ludwig, ţâşnită dintr-o sinceră uimire, precum şi exclamaţiile nedumerite ale celorlalţi, Hans îşi dădu seama că pescarii habar n-aveau de „pâinea veşnică”, că altă bănuială îi adusese aici şi că numai întâmplător nimeriseră peste taina pe care el o păzise cu atâta străşnicie. Cel puţin dacă n-ar fi pomenit numele profesorului! Acum însă era prea târziu să mai dea înapoi. Umerii i se pleoştiră mai rău şi se lăsă fără vlagă pe o bancă.

— O să vă spun tot…

II. NOROCOSUL HANS

— Ştiţi şi voi în ce sărăcie mă zbăteam: n-aveam nici după ce bea apă – îşi începu spovedania bătrânul Hans. Într-o seară, când nu mă mai ajutau puterile nici să ies din casă, aud nişte bătăi în uşă. Deschid. Era bătrânul profesor Breuer, aţi auzit de el, cel ce locuieşte în casa aceea aflată la o zvârlitură de băţ de sat…

— Îl ştim. Zi înainte, îi dădu ghes Fritz, fremătând de curiozitate.

— Profesorul îmi spuse: „Ascultă-mă. Hans, iţi dau de mâncare, ba, şi mai mult, n-o să mai ai grija hranei câte zile vei mai trăi, numai să-mi juri că nu sufli nimănui nici un cuvinţel”. Am jurat, dar uite că mi-am călcat jurământul, se căină bătrânul. Apoi continuă: Şi numai ce-l văd pe Breuer că scoate de sub manta un borcan.„În borcanul ăsta, zice, e cocă sau pâine veşnică, poţi să-i spui cum vrei. Dacă mănânci numai jumătate din cât e aici, te simţi sătul toată ziua. Iar până a doua zi, borcanul se umple la loc. Nu te

teme, Hans, coca asta n-o să-ţi facă nici un rău. E drept, nu-i prea plăcută la vedere, dar te asigur că e gustoasă şi hrănitoare. Gustă”. Eu, drept să vă spun, mă cam codeam. Atunci profesorul luă el însuşi un boţ de cocă şi-l înghiţi pe dată. „Vezi, zise, n-am păţit nimic”. Mi-a lăsat borcanul şi m-a rugat să trec din când în când pe la el să-i spun cum mă simt. Apoi a plecat…

Pescarii ascultau cu gura căscată.

— Şi… Şi? Se agită Fritz nerăbdător pe scaun.

— Tot dădeam târcoale borcanului, dar nu cutezam să mă ating de cocă, urmă Hans. Prea seamănă cu icrele de broască. M-am apropiat de câteva ori de borcan, dar numai când vedeam coca, îmi venea rău la stomac. În noaptea aceea, n-am închis ochii de foame. Spre dimineaţă, nemaiputând îndura junghiurile care-mi sfâşiau pântecul, mi-am zis: fie c-o mănânc, fie că n-o mănânc, tot o să mor… Am băgat lingura în borcan şi am înghiţit un cocoloş de cocă. Nu era rea. Avea gustul merelor coapte la cuptor şi apoi bine frecate. Să vezi drăcovenie! Din îmbucătura aia m-am săturat. Şi nu numai că m-am simţit sătul, dar am şi prins puteri. După ce i-am spus în gând bogdaproste profesorului pentru darul ăsta fermecat, am adormit tun. Când m-am trezit, eram zdravăn şi voios.

— Şi coca? Te-ai uitat la ea?

— Mai încape vorbă! Borcanul era plin ochi, cu toate că în ajun mâncasem cam jumătate din el. De atunci m-am pus pe îngrăşat…

Oamenii păreau încremeniţi de uimire. Cum isprăvi bătrânul, săriră însă cu toţii în picioare, gesticulând şi vociferând:

— Cum s-ar zice, un fel de „aşterne-te masă”?

— Ehei, s-avem noi o comoară ca asta, nu ne-ar mai trebui nimic. Nici tu arat, nici tu pescuit. Stai neiculiţă pe cuptor şi îndoapă-te cu pâinică…

— Mai ales pe sărăcia asta de pământ, unde nici cartofii nu cresc ca lumea…

După primele emoţii, îi cuprinse îndoiala. Cum e cu putinţă una ca asta? Să ştii că bătrânul îşi bate joc de ei! Că prea e frumoasă şi extraordinară povestea cu „pâinea veşnică…”!

— Ia zi, moşule, nu cumva ne zăpăceşti cu gogoşi? Îl luă la rost Ludwig.

— De ce aş face-o? Uite, dacă vreţi, iau o îmbucătură în faţa voastră.

Şi luă imediat cu lingura o bucată zdravănă de cocă, înghiţind-o cu poftă. Pescarii îl priveau cu nişte ochi de parcă moşneagul ar fi introdus în gâtlej un şarpe viu.

— Poate vrea cineva să guste?

Nu se înghesui niciunul. Neîncrederea însă se risipi. Începură să-şi dea din nou cu părerea despre povestea asta fără asemuire, pizmuindu-l pe norocosul Hans.

Curând, odăiţa se umplu de nevestele şi copiii pescarilor care, de teamă să nu se fi întâmplat ceva, îi căutaseră peste tot. Până la miezul nopţii, istoria cu „pâinea veşnică” făcu ocolul micului sat de pescari. Nu le mai stătu gura până dimineaţa. Încă înainte de a se face ziuă, începu un adevărat pelerinaj la vechiul far. Fiecare ardea de dorinţa să vadă cu ochii lui miraculoasa „pâine veşnică” şi să se încredinţeze că într-adevăr coca a crescut peste noapte. Fritz şi Ludwig, care rămăseseră de veghe până în zori lângă borcan, puteau depune mărturie că într-adevăr coca crescuse ca maiaua, umplând până sus borcanul.

Fritz, primul care se încumetase să guste din cocă, îi asigură că e săţioasă şi foarte plăcută la gust.

Nicicând odăiţa rotundă a farului nu văzuse atâta lume adunată laolaltă. S-ar fi zis că e o întrunire fără sfârşit. Pescarii nu se puteau împăca cu gândul ca Hans să fie singurul stăpân al unei asemenea comori. După ce s-au sfătuit îndelung, au luat până la urmă hotărârea să trimită o delegaţie la profesorul Breuer ca, pe de o parte, să lămurească ce-i cu pâinea asta, iar pe de altă parte să-l roage să împartă din ea şi celorlalţi. Fritz, Ludwig şi învăţătorul Otto Weissmann, cărturarul satului, fuseseră

aleşi în delegaţie. Hans se rugă să fie luat şi el, ca să se poată dezvinovăţi în faţa profesorului.

Profesorul Breuer era un savant cu faimă mondială. Lucrările sale de biochimie, renumite prin cutezanţa lor uimitoare, suscitau polemici înverşunate, dar şi un viu interes printre oamenii de ştiinţă din Europa şi America. Cu câţiva ani în urmă, acest om care vădea, în ciuda vârstei, o clocotitoare energie, îşi întrerupsese, spre surprinderea generală, ciclul de prelegeri pe care-l ţinea la Universitatea din Berlin şi se retrăsese „la odihnă", ca să-i folosim expresia. Dorind să evite pe cât posibil marile aglomeraţii urbane, îşi construise o căsuţă tocmai pe insula Föhr. Prietenilor intimi le declarase că fuge de „deşertăciunile lumeşti" pentru a se consacra unor experienţe de laborator, care au drept tel rezolvarea unei probleme de importanţă mondială. Profesorul nu destăinuire nimănui în ce consta această problemă.

— În universităţile noastre, spunea ei prietenilor pe un ton de vădită amărăciune, ţi-e îngăduit să lucrezi numai după tipic. Orice idee ştiinţifică revoluţionara sperie, îi pune pe toţi în stare de alarmă. Asistenţii, studenţii, laboranţii, docenţii, membrii corespondenţi, rectorul, ba chiar şi clerul sunt tot timpul cu ochii pe tine. Încearcă să revoluţionezi ştiinţa în asemenea condiţii: te vei acoperi de ridicol, vei fi înăbuşit de plasa intrigilor, înainte de a ajunge la vreun rezultat. Acolo însă, pe insulă, voi fi liber. Erorile mele nu vor fi bârfite pe coridoare, iar rezultatul final va vorbi de la sine…

Şi evadă, într-adevăr, din amalgamul „deşertăciunilor lumeşti", întrerupând orice contact – chiar şi corespondenţa – cu restul lumii.

Pescarii din cătunul lângă care se stabilise habar n-aveau de faima mondială a profesorului şi, în general, nu ştiau aproape nimic despre el, deoarece savantul rămânea mai tot timpul în casă. Doar rareori, la primele ore ale dimineţii sau în amurg, putea fi văzut rătăcind printre dunele pustii.

„Un moşneag cam sucit”' – aşa i se dusese vestea. Şi când colo. Poftim! În mâinile acestui moşneag se găsea o comoară care i-ar putea ferici pe toţi.

Delegaţii pescarilor nu prea se simţeau în largul lor urcând dâmbul în vârful căruia era cocoţată căsuţa albă a savantului. Cei câţiva pomi ai grădinii îşi înălţau coroanele peste împrejmuirea scundă de piatră. Cum o să-i primească profesorul? O să le îngăduie şi lor să se înfrupte din „pâinea veşnică…”?

Învăţătorul împinse cu oarecare teamă portiţa – nu era încuiată – şi păşi în grădină, urmat de Fritz şi de Ludwig. Hans venea în urma lor, cu chipul nefericit al unui om târât în faţa judecăţii. Doi dulăi din cale-afară de graşi se repeziră la ei, hămăind.

— Uite numai cum atârnă slănina pe câini! S-or fi îndopând cu cocă! Dacă o dă până şi javrelor, n-o să aibă inimă să ne refuze pe noi, nu-i aşa? Spuse Fritz.

În prag apăru un bătrânel rumen şi vioi, cu un barbişon cărunt, dar cu părul încă blond şi des. Nu părea să aibă mai mult de şaizeci de ani. Era profesorul Breuer. Alungă dulăii şi îi întrebă prietenos ce doresc.

— Am venit să vă rugăm să ne daţi şi nouă, clacă se poate, din „pâinea veşnică”, îndrăzni Otto Weissmann. Bineînţeles, dacă e într-adevăr aşa de grozavă cum pretinde Hans.

Expresia feţei profesorului Breuer se schimbă fulgerător. De sub sprintenele încruntate, îl săgeta pe Hans cu o privire care îl băgă pe bătrânul paznic al farului în sperieţi şi-l făcu să se închircească, parcă în aşteptarea unei lovituri.

— N-am nici o vină, domnule profesor! Se tângui jalnic bătrânul, lipindu-şi palmele de piept. Numai printr-un vicleşug au izbutit să-mi smulgă secretul.

— Într-adevăr, n-are nici o vină, îi veni în ajutor Fritz şi povesti profesorului cum descoperiseră, din întâmplare, taina „pâinii veşnice”. Chipul lui Breuer se mai însenină, fără însă să-şi recapete jovialitatea de adineauri. Rămase

tăcut câteva minute, reflectând pesemne asupra situaţiei create. Tăcerea le păru delegaţilor chinuitor de lungă. În sfârşit, profesorul se hotărî să vorbească:

— Ce v-a spus Hans nu-i vorbă goală. Un singur kilogram de cocă te hrăneşte o viaţă întreagă, ba mai rămâne şi pentru urmaşi. Cred că ar fi de prisos să vă explic pe ce temeiuri am creat-o. Mă îndoiesc că aţi putea înţelege. De altfel, presupun că nici nu vă interesează…

— Ceea ce ne interesează e să ne hrănim cu ea, răspunse Ludwig. Care va să zică, ne daţi şi nouă?

— Nu, nu vă dau. Cel puţin deocamdată.

Fritz şi Ludwig se posomorîră la faţă.

— Dar lui Hans de ce i-aţi dat? Ba pun rămăşag că şi javrele astea crapă cât intră în ele…

— Aşa este, răspunse Breuer şi, impunându-i lui Fritz cu un gest să tacă, urmă pe un ton sever, care nu se potrivea de loc cu figura lui:

— Ascultaţi-mă cu luare-aminte, înainte de a vă repezi să spuneţi vrute şi nevrute. Am trudit toată viaţa ca să creez această pâine, care va izgoni pentru totdeauna foametea de pe planeta noastră. Vouă mi-am închinat truda şi voi veţi căpăta pâinea asta. Totul mă face să cred că scopul a fost atins, dar nu pot considera încă experienţele încheiate. Deoarece aşa stau lucrurile, nu pot împărţi pâinea în dreapta şi-n stânga.

— Bine, dar Hans…

— Hans e şi el o experienţă, îl întrerupse cu asprime profesorul pe Fritz. Mai întâi am lucrat cu animale – chiar cu câinii pe care i-aţi văzut şi cu cobai. Dar numai după ce am mâncat eu însumi din „pâinea veşnică” şi m-am încredinţat că e absolut nevătămătoare, m-am decis să fac o experienţă şi cu Hans. Asta însă nu e de ajuns. Nu cunosc încă toate proprietăţile „pâinii veşnice”. Poate se va dovedi, cine ştie, că un consum prelungit dăunează sănătăţii. Aşa că nu vă grăbiţi să-l invidiaţi pe Hans. Nu ştiu cum se va comporta „coca” peste o lună.

S-ar putea să se înăcrească, să fie bună numai de aruncat. De aceea, ascultaţi-mă pe mine: mai aveţi puţină răbdare. Aşa cum aţi trăit până acum fără coca asta, mai puteţi aştepta câteva luni. Uite, făgăduiesc solemn că satul vostru, voi veţi fi primii care veţi avea pâinea veşnică. Cu o singură condiţie insă: sa păstraţi cu străşnicie secretul, în aşa fel încât pescarii din satele vecine să nu afle nimic. Dacă voi afla că măcar un singur om, în afară de voi, a prins de veste, voi distruge şi coca pe care i-am dăruit-o lui Hans şi voi pleca de aici pentru totdeauna. E ultimul meu cuvânt.

— Domnule profesor, îndrăzni învăţătorul, dar…

— Nici un dar!

— Despre altceva este vorba. Aş vrea să ştiu, totuşi, cum creşte pâinea asta. Sunt învăţător la şcoala din sat, aşa că poate voi izbuti să pricep ceva…

— Sunt profesor la Universitatea din Berlin, i-o întoarse pe acelaşi ton Breuer, dar mi-au trebuit patruzeci de ani de muncă îndârjită ca să „pricep” ceva. Cum să-ţi explic? Uite. Dacă tai în două o râmă, din cele două părţi se vor forma două specimene noi. E clar? Cam la fel se întâmplă şi cu coca asta. Şi acum vă rog să mă iertaţi, am de lucru. Ţineţi bine minte ce v-am spus: vă cer câteva luni de răbdare şi discreţie şi o să primiţi pâinea. Dacă nu, nu veţi căpăta nimic.

Cu un scurt salut din cap, profesorul intră în casă. Delegaţii rămaseră mofluzi în mijlocul curţii.

— Ne-a lămurii buştean, mormăi Ludwig. În loc să ne dea cocă, ne-a bodogănit ceva despre niscaiva râme. O jumătate de râma pentru friptură, cealaltă de prăsilă…

— Era pur şi simplu un exemplu! Protestă învăţătorul.

— Cu exemple nu-ţi umpli burdihanul. Câinii sunt buni pentru experienţă, Hans la fel. Dar noi ce cusur om avea? Să ştiţi că eu tot nu mă las!

Făcură cătrăniţi calea întoarsă, ducând consătenilor vestea cea tristă.

III. HANS DESCHIDE O „BRUTĂRIE”

În sat, spiritele continuau să se agite. Li se părea nedrept oamenilor ca numai Hans să se îndoape cu „pâinea veşnică”. Pescarii ţinură sfat şi hotărî r& să declare coca proprietatea obştei, s-o confişte şi să facă din ea parte dreaptă fiecăruia. Primarul satului însă, socotind că e o hotărâre ilegală, refuză s-o duca la îndeplinire. Cei mai frământaţi de toată povestea asta erau Ludwig şi Fritz. O luaseră până într-atât razna, încât susţineau nici mai mult nici mai puţin că nu trebuie să se ţină seama de legi, deoarece atunci când fuseseră promulgate, încă nu se pomenea de „pâinea veşnică”. Cei mai mulţi însă se temeau ca printr-un act de samavolnicie să nu-şi găsească cumva beleaua cu autorităţile de la centru. La una din adunările ce se ţineau lanţ în acele zile, cineva aduse vestea că în două rânduri lui Hans i se furase din cocă. Se vede că hoţul nu era cu totul lipsit de scrupule, deoarece nu luase de fiecare dată decât vreo treizeci de grame.

— Om deştept! Ţipa pe toate drumurile Fritz. Eu nici n-aş numi asta furt. Am spus şi repet: aluatul ăla nu poate să aparţină unui singur om.

De când aflase de hoţie, pe Ludwig îl bătea mereu gândul să şterpelească şi el o bucăţică din coca năzdrăvană.

Într-o noapte întunecoasă, luă cu el o frânghie şi o porni întins spre far… După câteva încercări, nodul gros pe care-i făcuse la un capăt ai frânghiei nimeri într-o ieşitură a zidului şi astfel Ludwig izbuti să pătrundă în încăperea unde era păstrată coca. Bâjbâi pe întuneric după oală, dar, pe neaşteptate, o făptură pe care nu reuşea s-o identifice se repezi la el cu nişte ţipete infernale, zgâriindu-l pe mâini şi pe faţă. Luat prin surprindere, Ludwig se trase înapoi şi se rostogoli de-a berbeleacul pe scară. Trezit de hărmălaie, Hans veni într-un suflet cu felinarul.

— Ce-i cu tine, Ludwig?

— Eu… Ştii, am vrut să prind hoţul care-ţi tot fură din cocă. Dar te pui cu ucigă-l toaca! Mi-a sfâşiat tot obrazul cu ghearele!

Ludwig însă nu credea în existenţa necuratului, aşa că stăruia ca Hans să urce împreună cu el în încăperea de la al doilea cat.

De cum intrară, zăriră un coşcogea motan negru care se stropşea la ei.

— Ian te uită cine-mi fu hoţul! Se minună Ludwig. În ruptul capului nu m-aş fi gândit că şi mâţele se prăpădesc după cocă. În sinea lui zâmbi cu amărăciune: „Ferice de ele că nu trebuie să ţină seama de nişte legi neroade”. După prima încercare, când fusese cât p-aci să fie prins asupra faptului, Ludwig se lăsă păgubaş. De altfel, în scurtă vreme lucrurile prinseră să ia o cu totul altă întorsătură.

Hans era, ce-i drept, asigurat cu pâinea cea de toate zilele. Dar ce te faci cu ghetele sparte prin care ies degetele, cu zdrenţele care pârâie la cusături şi crapă pe trupul îngrăşat, ce te faci iarna fără lemne într-o şandrama nenorocită? Într-un cuvânt, Hans tot calic era, deşi un calic sătul.

Puteau oare bogătanii satului să nu profite de sărăcia moşului? S-au pus care mai de care să-l momească cu ciubote noi-nouţe, cu şubă caldă, cu lemne de foc, numai să le dea şi lor barem un cocoloş de cocă. Multă vreme Hans se ţinu tare, rezistând tuturor ispitelor. Dar când, pe la mijlocul lui decembrie, dădu un ger de crăpau pietrele, nu mai putu răbda şi începu să vândă din cocă. Trecuse prima perioadă de ghiftuială şi acum organismul lui bătrân se mulţumea cu mai puţin. Hans nu consuma pe zi nici jumătate din borcan, aşa că-i rămânea zilnic câte un mic prisos. Tocmai cu prisosul acesta începu el să facă negoţ, vânzând în fiecare zi altcuiva câte un boţ de cocă. Amatori nu lipseau, aşa că la un moment dat se văzu nevoit să-i programeze pe muşterii – azi ţie, mâine lui, poimâine lui cutăricâ şi aşa mai departe. Cu timpul puse stăpânire pe el

lăcomia. Pretindea preţuri din ce în ce mai mari şi se tocmea ca un cămătar. Oamenii înjurau şi plăteau: „Alţii să aibă şi eu nu?”

Aşa a ajuns Hans vândut banului. Rupându-şi de la gură numai ca să-şi mărească deverul, dădu jos ceva din kilograme. În schimb, cuferele gemeau de blănuri şi alte straie scumpe, în vatră ardeau butuci întregi, iar în micul sipet, bine tăinuit sub pat, teancurile şi fişicurile se înmulţeau într-una. Nu trecuseră nici două luni şi iată-l pe Hans cel mai bogat om din sat.

De atâta noroc ce dăduse peste el arăta pe zi ce trecea mai tânăr. Acum începuse să-i fie frică de moarte şi, ca nu cumva într-o bună zi vechiul far să se dărâme peste el, îşi cumpără o casă unde se mută cu o slujnicuţă care îi spăla rufele, vedea de gospodărie şi-i prepara cafeaua pe care moş Hans o sorbea „ca un adevărat boier”, maimuţărindu-l pe preotul din satul vecin. Ba pusese să i se trimită din oraş şi un aparat de radio. Cât era ziua de mare lenevea într-un fotoliu comod, pufăind din pipă şi ascultând, cu un zâmbet mulţumit, ştirile din lumea largă. Nu-l sâcâiau de loc mustrările de cuget.

Când i se întâmpla să-şi amintească de profesorul Breuer, îşi alunga repede gândurile neplăcute: „În fond, ce rău am făcut? Profesorul mi-a dat de mâncare, dar nu m-a îmbrăcat. Şi apoi trebuie să te îngrijeşti şi de semenii tăi. Nu e drept să se bucure de cocă un singur om, nu-i aşa?”

Pescarii erau şi ei mulţumiţi. E drept că numai cu cocă nu prea se săturau, mai aveau nevoie de pâine şi peşte. Totuşi nici puţinul acela nu era de lepădat. Cei mai nevoiaşi însă nu izbutiseră să încropească suma trebuincioasă ca să-şi cumpere şi ei pâine veşnică. Unul din ei, luând de bune câte se spuseseră cândva la întruniri despre faptul că pâinea veşnică trebuie să fie un bun al tuturor, a încercat să aplice în practică această idee, vârând mâna într-un ulcior cu cocă aflat în cămara, întâmplător deschisă, a unui pescar înstărit. Prins asupra faptului, a încasat o bătaie soră cu moartea,

fiind dat şi în judecată pentru furt. Sărmanul nu pricepea de loc de ce ceilalţi pescari sunt atât de porniţi împotriva lui. Încercând să se dezvinovăţească, repetă chiar spusele lor despre „bunul obştesc”. Dar nu izbuti să înduplece pe nimeni.

— Când coca o să se împartă pe gratis – i se răspunse – atunci o să fie într-adevăr bun obştesc. Tu, însă, ai vrut să capeţi prin furtişag şi pe degeaba ceea ce pe noi ne-a costat atâta bănet. Ştii doar ce înseamnă pentru noi banii ăştia? Trudă fără istov, plină de primejdii. Nu un cocoloş de cocă, ci munca noastră ai vrut s-o jefuieşti.

L-au făcut să simtă pe spinarea lui toate rigorile legii. Judecătorii, oameni din acelaşi sat, au avut însă grijă să nu pomenească în sentinţă despre ce fel de cocă e vorba: secretul „pâinii veşnice” era păzit cu străşnicie. Pescarii voiau să trăiască mai bine ca locuitorii satelor megieşe. Şi, mai ales, nutreau încă speranţa că azi-mâine profesorul o să le împartă cocă din belşug. Aşa că la urechile lui Breuer nu ajunse nici o veste despre „brutăria” lui Hans.

După puţin timp însă, profesorul tot a aflat. Şi nu numai el.

Într-o zi, profesorul tocmai lucra în laboratorul său, când fu anunţat că vrea să-i vorbească un tânăr „spălăţel”, orăşean după haină. Breuer strâmbă din nas: nu-i plăcea să fie deranjat în timpul lucrului. Cu atât mai puţin îl încinta vizita acestui orăşean „spălăţel”.

— Spune-i că nu-s acasă.

— I-am spus, dar zice că o să aştepte pină vă întoarceţi, îi răspunse servitorul său, Karl.

— Atunci du-te şi spune-i că nu mă întorc azi, se înfurie de-a binelea Breuer.

După aceea, uitând de toate, se adânci în nişte calcule.

A doua zi dimineaţa, Karl veni să-l anunţe că tânărul de ieri s-a întors şi stăruie să fie primit. Servitorul aduse şi o carte de vizită.

Văzând că nu poate să scape de oaspetele acesta atât de insistent, profesorul oftă şi se duse în salon.

La intrarea lui, se ridică grăbit din fotoliu un tânăr cu o pereche de ochelari uriaşi pe un chip complet ras. Era îmbrăcat cu o eleganţă ţipătoare.

— Mii de scuze, dragă profesore, că v-am tulburat singurătatea, prinse a turui vizitatorul.

— Sunt foarte ocupat şi vă pot acorda cel mult cinci minute, răspunse sec bătrânul.

— Nici nu vă reţin mai mult. Sunt de la ziarul berlinez… Tânărul numi unul din cele mai mari cotidiene. Aflând că are de-a face cu un reporter, profesorul mormăi ceva în barbă. Între timp, însă, reporterul continuă:

— Redacţia m-a trimis să vă solicit uri interviu despre formidabila dumneavoastră invenţie…

— Invenţie? Care invenţie? Se puse în gardă Breuer.

— Pâinea veşnică", fireşte! Ce perspective grandioase…!

— Cum, şi dumneata? Strigă profesorul, împurpurându-se la faţă. De unde ai mai scornit-o? Prostii, vorbe de clacă! N-am inventat nici un fel de „pâine veşnică"!

Tânărul întâmpină această dezlănţuire mânioasă cu un zâmbet calm, care îl exasperă şi mai mult pe celălalt.

— Stimate maestre reluă el, noi nu ne-am fi permis să încercăm a pătrunde în tainele muncii dumneavoastră ştiinţifice, dacă întâmplarea nu ni le-ar fi adus la cunoştinţă. Fiţi încredinţat că n-avem absolut nici o vină.

— Ce întâmplare? Bâigui profesorul, presimţind că, într-adevăr, totul fusese descoperit.

— Aţi dat, cu titlu de experienţă, o bucată din cocĂ. Pe care oamenii o numesc „pâine veşnică", bătrânului pescar Hans. Ei bine. Acest om s-a apucat să vândă din pâinea asta consătenilor…

— Imposibil! Nu-şi putu reţine profesorul explozia de uimire.

— Din păcate, asta e situaţia. Hans nu s-a dovedit demn de încrederea dumneavoastră. Iar pe nevasta unui pescar n-a răbdat-o inima să nu trimită o bucăţică de cocă bătrânei sale mame, care zăcea bolnavă în satul vecin. Sora ei, care

locuieşte împreună cu maică-sa, a scris fratelui său de la Berlin despre pâinea asta miraculoasă. Ori acest frate – spre norocul nostru!…

— E curier la ziarul pe care-l reprezint.

— Spre norocul vostru şi spre ghinionul meu! Bombăni profesorul.

— În felul acesta, ziarul nostru are privilegiul de a fi aflat primul despre această invenţie menită să răstoarne lumea. Vestea ne-a uluit într-atâta încât, neputând pune bază pe cuvintele unui curier, redacţia m-a trimis la faţa locului ca să aflu întreg adevărul.

Ar fi fost inutil să tăgăduiască. Resemnat, profesorul lăsă capul în piept.

— Continuă.

— Venind aici, am aflat, recurgând la o stratagemă, că tot ce-a povestit curierul nostru e adevărat: „pâinea veşnică” există.

Ca împins de un resort, profesorul se repezi la tânăr şi-i strânse viguros mâna.

— Te rog, dragul meu, din adâncul sufletului te rog să nu comunici nimic ziarelor! Experienţa nu s-a terminat încă şi divulgarea secretului ar putea avea consecinţe dezastruoase. Îţi făgăduiesc pe cuvânt de onoare că, atunci când voi socoti oportun, vei fi primul care va afla totul despre invenţia mea. Îţi voi scrie personal.

Tânărul clătină din cap cu un zâmbet compătimitor.

— Din păcate, această posibilitate nu mai e acum realizabilă, scumpe maestre. În ziarul nostru a şi apărut o notă. Doar nu era să aşteptăm să ne sufle alţii ştirea asta senzaţională…!

— Senzaţia, numai asta vă interesează, murmură Breuer. N-aveţi decât să publicaţi o altă notă care să informeze cititorii că, în urma verificării la faţa locului, totul s-a dovedit un zvon lipsit de temei.

— Prea târziu. Vor da năvală şi alţi reporteri. În orice caz, vă promit că voi discuta cu redactorul şi această

eventualitate. Voi face tot ce-mi stă în putinţă. Dar – serviciu contra serviciu! V-aş ruga să mă lămuriţi măcar în câteva cuvinte în ce constă invenţia dumneavoastră. Mă voi folosi de ceea ce-mi veţi spune numai dacă vestea, în ciuda oricărei oprelişti, se va răspândi. Cel puţin să aibă ziarul nostru prioritatea…

Breuer se plimba nervos prin cameră. Vrând cu tot dinadinsul să-l câştige de partea lui pe reporter, se gândi că n-ar strica să-i facă pe plac. Începu să vorbească, însufleţindu-se pe nesimţite. Reporterul scoase repede un stilou, deschise blocnotesul şi stenografie cuvânt cu cuvânt.

— Fără îndoială, vă este cunoscut că ideea creării în laborator a „pâinii artificiale” îi preocupă de mult pe oamenii de ştiinţă. Dar calea pe care s-a mers până acum este funciarmente greşită, deoarece toţi s-au străduit să rezolve problema exclusiv prin mijloacele chimiei. Ar fi absurd să tăgăduim: chimia este o mare ştiinţă şi o mare forţă. Dar, ca toate celelalte ştiinţe, îşi are limitele ei. Chiar dacă, să zicem, s-ar obţine pe cale chimică albumină – ceea ce se va realiza fără doar şi poate mai devreme sau mai târziu – problema alimentaţiei tot nu ar fi încă rezolvată. Întâi şi întâi, din punct de vedere economic. Ca să vă apară totul mai limpede, vă voi da un exemplu din alt domeniu. Oamenii de ştiinţă au înfăptuit visul alchimiştilor de a transforma metalele comune în metale nobile, reuşind să obţină aur pe cale chimică. Numai că un gram de aur preparat în laborator este incomparabil mai scump decât un gram de aur din natură. Aşadar, ceea ce din punct de vedere ştiinţific este, incontestabil, o măreaţă descoperire, din punct de vedere economic se dovedeşte fără valoare. În al doilea rând, nu trebuie să uităm că în alimentaţia noastră, pe lângă albumină, mai intră glucide şi grăsimi. A crea pe cale chimică tot ce este necesar pentru nutriţia organismului reprezintă, desigur, o problemă principal solubilă, dar colosal de grea cât timp cunoştinţele noastre se vor menţine la nivelul actual. De aceea am ajuns la

concluzia că e necesar să fac apel la biologie. Căci ce altceva sunt organismele vii decât un laborator, unde se desfăşoară cele mai uimitoare procese chimice, fără intervenţia omului? Sunt zeci de ani de când am început să lucrez la culturi de protozoare – organisme cu cea mai simplă structură – străduindu-mă să obţin o „specie” al cărei „organism” să cuprindă toate elementele necesare pentru alimentaţie. Această problemă am reuşit s-o rezolv exact acum douăzeci de ani.

— Şi aţi tăcut două decenii?! Exclamă reporterul.

— Da. Am tăcut pentru că mă aflam abia la jumătatea drumului. Protozoarele mele constituiau, ce-i drept, un aliment ideal. Fiind monocelulare, se înmulţeau prin diviziune simplă, având, deci, toate însuşirile „pâinii veşnice”. Partea proastă însă era că viaţa „veşnică” a protozoarelor se întemeia pe o îngrijire anevoioasă şi o hrană specială. Te costa ca şi când ai fi crescut bunăoară o turmă de porci. Cum s-ar spune, aurul meu obţinut în laborator era mai scump decât cel din natură. Ei bine, în aceşti douăzeci de ani m-am străduit să obţin o cultură de protozoare care să nu necesite nici un fel de îngrijire şi nici „nutreţ”.

— Şi aţi reuşit?

— Pe de-a-ntregul. Repet însă că experienţele mele nu sunt încă terminate. Tocmai de aceea te rog insistent să mai aştepţi puţin cu publicarea materialului. Am descoperit şi selecţionat pe cale artificială o „specie” de organisme dintre cele mai simple, care îşi extrag singure hrana necesară direct din aer.

— Din aer! Strigă tânărul în culmea uimirii. Dar bine, ce pot găsi ele în aer? Doar ştim cu toţii că aerul nu e alcătuit decât din azot şi oxigen…

— Uiţi argonul şi hidrogenul, reluă profesorul. Dar neonul, dar criptonul, heliul, xenonul?! În afară de aceste elemente constante, atmosfera mai conţine, în cantităţi variabile, aburi, bioxid de carbon, acid azotic, ozon, clor, amoniac,

brom, peroxid de hidrogen, iod. Hidrogen sulfurat, clorură de sodiu, radiaţii ale unor elemente cum sunt radiul, toriul şi actiniul. Mai găseşti în plus praf anorganic şi – fii atent!

— Organic. Da, organic: bacteriile. Iată, prin urmare, şi „carnea”. Bucătărie, nu glumă!

Reporterul uitase să mai ia note şi îl privea pe profesor cu o expresie de totală uluire. Nu şi-ar fi închipuit în ruptul capului că „golul” aerian are o compoziţie atât de bogată…

— E adevărat că nu tot ce se găseşte în această „cămară” a atmosferei terestre se poate consuma în formă crudă. Dar protozoarele mele iau de acolo ingredientele necesare, le prelucrează în organismul lor şi prepară o mâncare de să te lingi pe degete, nu alta…

Furat de subiectul acesta care-l pasiona, profesorul ar mai fi vorbit mult timp, dacă n-ar fi fost întrerupt de reporter. Tânărul nu mai putea să tacă. Sări de pe scaun, îşi vârî carneţelul în buzunar şi începu să alerge prin cameră, zburlindu-şi părul.

— Fenomenal, domnule! Colosal! Începe o eră nouă în istoria omenirii! S-a terminat cu foametea, cu sărăcia, cu războaiele, cu vrăjmăşia între clase…

— Ar fi mult prea frumos dac-ar fi aşa, spuse profesorul cu amărăciune. Dar nu-mi fac astfel de iluzii. Din păcate, oamenii vor găsi totdeauna motive să se duşmănească. În afară de pâine mai au nevoie de haine, de case, de automobile, de artă, de glorie…

— Oricum, e grandios! Şi cum v-aţi gândit să folosiţi această formidabilă invenţie?

— Se înţelege că n-o să mă apuc s-o speculez ca nenorocitul de Hans! „Pâinea veşnică” trebuie să aparţină tuturor.

— Fireşte, fireşte! Văd că nu sunteţi numai un mare savant, dar şi o inimă generoasă. Sunteţi. Sunteţi binefăcătorul omenirii! Daţi-mi voie să vă strâng mâna!

Şi tânărul strânse cu efuziune mina profesorului.

— Nu uita, tinere, ce mi-ai promis! Îi aminti Breuer la despărţire.

— Fiţi fără grijă! Voi face tot posibilul şi chiar imposibilul…

Şi nici n-apucă să rostească ultimul cuvânt, că o şi zbughi pe uşă ca o vijelie.

„Ce perspective! Gândea el, alergând spre chei. Ce articol senzaţional aş putea trânti… Şi ce de parale…”

Între timp, profesorul Breuer, aplecat în laboratorul său asupra retortelor şi creuzetelor, se întreba cu îngrijorare ce necazuri îl mai aşteaptă.

IV. REGII BURSEI

În sala de lectură a Clubului Comercial domnea tăcerea. Zgomotele nu pătrundeau în încăperea aceasta vastă; erau absorbite de zidurile groase, de covoarele moi şi adânci. O lumină blândă scălda mesele rotunde pe care erau risipite ziare şi reviste, dăruia sclipiri aurii scoarţelor scumpe din rafturile dulapurilor masive, isca licăriri fugare în lentilele ochelarilor unor domni gravi şi impunători, tolăniţi în fotolii comode. Liniştea era tulburată doar de foşnetul ziarelor, de bătăile melodioase ale pendulei şi, când şi când, de câte o frază lapidară. Sala de lectură a bibliotecii – „cea mai liniştită încăperea din Berlin” – era de mult locul plăcut, de odihnă al magnaţilor finanţei. Aici, în această oază de linişte, veneau să-şi calmeze nervii după agitaţia trepidantă a afacerilor de peste zi. Ca să ai acces în acest club, capitalul trebuia să ţi se cifreze la cel puţin un milion.

Rodenstock, proprietarul unor uzine de maşini agricole, un bărbat corpolent, în etate, cu ochii adormiţi, înecaţi în osânză, şi cu mişcări leneşe, puse ziarul deoparte şi, după ce pufăi de câteva ori din trabuc, se adresă cu o voce molatecă vecinului său, bancherul Kriegmann, o făptură uscăţivă, cu trăsături colţuroase.

— Aţi citit, domnule Kriegmann? „În istoria omenirii începe o eră nouă. O invenţie extraordinară. S-a terminat cu foametea”.

Fără o vorbă, Kriegmann apucă ziarul exact cum prinde o pisică şoarecele şi parcurse în grabă articolul cu pricina. Apoi îşi smulse pince-nez-ul de pe nas şi îl scrută nedumerit pe Rodenstock.

— Mă întreb dacă e numai o glumă sau vreo nouă „bombă”, care până la urmă se va dovedi falsă.

— Mă tem că de data asta e vorba de o bombă adevărată, care ar putea să ne arunce în aer pe noi toţi.

— E absurd! „Pâinea veşnică” nu poate fi decât o himeră.

— După inventarea avionului, a radioscopiei a radioului şi a câte şi mai câte ar trebui să ne deprindem să luăm în serios himerele. Ce naiba! De la savanţii ăştia te poţi aştepta la orice. Eu am şi cules unele informaţii. Ei bine, află că încă o himeră a devenit realitate: „pâinea veşnică” există. E trist, dar aşa e.

Cu aceeaşi mişcare violentă, Kriegmann îşi trânti pince-nez-ul înapoi pe nas şi strigă, destrămând liniştea acestui sanctuar:

— Bine, dar asta înseamnă revoluţie! Ce-o să se întâmple cu sistemul nostru economic? Când vor primi „pâinea veşnică”, muncitorii or să părăsească fabricile şi…

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, în privinţa asta poţi să fii liniştit, îl întrerupse Rodenstock destul de grosolan. Proprietar al unei firme vechi, „dinainte de război”, Rodenstock îl dispreţuia în sinea lui pe bancherul îmbogăţit abia de curând din speculă ordinară cu valută.

— Muncitorii n-or să părăsească fabricile, mai repetă o dată Rodenstock. Nu uita că în afară de pâine le mai trebuie haine şi încălţăminte. Preţurile la cereale vor scădea, fără îndoială, dar în schimb se vor scumpi mărfurile industriale. Nevoia îi va sili să muncească. E drept însă că ar putea surveni perturbaţii dezastruoase. Toate preţurile se vor prăbuşi peste noapte. Agricultura va fi nimicită. Ţăranul nu

va mai avea ce să vândă oraşului şi puterea lui de cumpărare se va reduce la zero. Vom pierde uriaşa piaţă rurală. De aici – crize teribile în industrie, şomaj, tulburări muncitoreşti. Întregi ramuri industriale legate de agricultură vor înceta să mai existe. Cine o să mai aibă nevoie de tractoare, de semănătoare, de batoze? Zguduirile economice vor atrage după ele şi altele, mai periculoase – sociale, revoluţionare. S-ar putea ca în acest cataclism să piară toată civilizaţia noastră… Iată, domnul meu, la ce poate duce „pâinea veşnică”!

Rodenstock zugrăvea aceste orori cu glasul lui de totdeauna, calm, tărăgănat. Tonul acesta firesc îl buimăcea şi mai mult pe Kriegmann: te pomeneşti că Rodenstock îşi bate joc de el!

Ascultând profeţiile bătrânului, bancherul ba îşi trăgea capul între umeri, ba îşi întindea gâtul subţire, ca pentru a auzi mai bine.

— Şi ce putem face? Bolborosi el în sfârşit.

— Să distrugem „pâinea veşnică”. Toată, până Ia ultima firmitură. După aceea, coborând glasul, Rodenstock urmă:

— Iar, de va îi nevoie, să-l nimicim şi pe „brutar”.

Acum Kriegmann îşi dădea seama că Rodenstock nu glumeşte. Era clar că bătrânul negustor cumpănise bine totul şi că în mintea lui se conturase o anumită hotărâre. De aceea se dovedea capabil să vorbească pe tonul acesta firesc despre lucruri atât de înspăimântătoare. Lui Kriegmann îi veni inima la loc.

— Şi… Oare… Se poate distruge?

— Trebuie distrusă. Altă soluţie nu există. Întotdeauna e mai uşor să distrugi decât să creezi.

— Dar cum? Ziarul scrie că un întreg sat de pescari se hrăneşte de pe acum cu „pâinea veşnică”. Doar n-o să-i aruncăm pe toţi în aer?

— Mă îngrozeşti, stimate! N-o să facem decât să cumpărăm pâinea de la pescari. Atâta tot. Nici prin cap nu le trece cit valorează. Ăştia n-au văzut de când sunt o

bancnotă de o sută de mărci. Dacă le vom oferi o mie, vor socoti că existenţa le e asigurată până la adânci bătrâneţe.

— Dar ce ne facem cu ăla, cu profesorul Breuer, inventatorul?

Rodenstock tăcu câteva clipe, apoi şuieră printre dinţi:

— Cu el e altă poveste.

Se uită la ceas şi continuă:

— Oamenii mei au şi intrat în acţiune. I-am trimis să cumpere „pâine” în satul acela de pescari. La nouă trebuia să vină Meyer, ca să-mi raporteze cum se desfăşoară „operaţia”. Nu ştiu de ce o fi întârziind.

Tăcură. Cu bărbia în piept, Rodenstock părea că moţăie. Kriegmann se tot agita în fotoliu, mormăind ceva de unul singur. Privirea îi era concentrată, sprâncenele adunate: reflecta adânc.

Pendula monumentală picură lin zece bătăi melodioase.

Rodenstock tresări ca zgâlţâit din somn şi-şi reaprinse trabucul. În aceeaşi clipă trecu pragul sălii un tânăr îmbrăcat civil, dar cu o vădită ţinută militară. Era Meyer, secretarul bătrânului.

Rodenstock îl pofti cu un semn să ia loc în fotoliul liber de lângă el şi închizând ochii pe jumătate, porunci:

— Spune!

Se vedea de la o poştă că pe Meyer îl năpădise oboseala drumului. Îşi întinse cu voluptate trupul în fotoliul moale, dar imediat îşi îndreptă ţinuta şi-şi începu raportul:

— Din păcate, nu vă pot comunica nimic îmbucurător. Ne-am dat peste cap ca să-i convingem, dar degeaba. La început, pescarii nici n-au vrut să stea de vorbă cu noi, refuzând categoric să ne vândă „pâinea veşnică”, sau „coca”, cum spun ei. Abia când am oferit fiecăruia câte trei mii de mărci, au început parcă să şovăie.

— Ce animale! Bombăni Rodenstock.

— Dar tot n-au căzut la învoială. Am fost nevoiţi să ridicăm preţul la cinci mii.

— Auzi tâlharii!

— Doar aşa am putut încheia târgul cu doi din ei, Fritz şi Ludwig. Nici nu le cunosc numele întreg.

— Aha, tot i-au ademenit bănuţii…

— Pe urmă a mers mai uşor. Am cumpărat cocă de la jumătate de sat, sperând să isprăvim până seara. Am descoperit însă ceva ce m-a determinat să opresc achiziţiile până la noi ordine.

Rodenstock ridică pleoapele şi întrebă cu acelaşi glas adormit:

— Ce-ai descoperit?

— Toată operaţia are rost numai dacă izbutim să cumpărăm întreaga cantitate de „pâine” până la ultimul gram. Am aflat însă că Fritz şi Ludwig şi-au oprit câte o bucăţică „de prăsilă”, cum spun ei.

— Păi asta e curată pungăşie!

— Au scos ei înşişi la iveală tertipul, dându-şi ifose prin sat cum că „i-au dus” pe negustori. Iar pescarii ceilalţi, de ciudă că n-au făcut la fel, au venit să-i pârască. Partea proastă e că nu ştim exact câtă pâine e în sat, aşa că, oricât am cumpăra, nu putem fi încredinţaţi că am reuşit să punem mâna pe întreaga cantitate. Lecţia pe care ne-au dat-o Fritz şi Ludwig ne-a deschis ochii. În consecinţă, am oprit achiziţiile. Din aceleaşi motive n-am trecut la executarea misiunii următoare, în ce-l priveşte pe profesorul Breuer…

Chipul lui Rodenstock îşi păstra încă aerul somnolent, dar sprâncenele i se târau încet-încet spre rădăcina nasului, încreţindu-i fruntea. Meyer, deprins cu acest simptom. Înţepeni de-a binelea în fotoliu.

— Prost, murmură Rodenstock. Dar în glasul său se şi simţeau tunetele furtunii ce se apropia.

— Prost! Răcni apoi industriaşul, împurpurându-se la faţă.

' „Aha, şi mătăluţă ai nervi”, ricană, în gând, Kriegmann. Şi fără a sta mult pe gânduri, ţâşni din fotoliu, aplecându-se spre Rodenstock.

— Ascultaţi-mă şi pe mine. Domnilor! Ochii de obicei placizi ai lui Rodenstock azvârleau acum scântei. Totuşi, catadicsi să-şi plece urechea la spusele lui Kriegmann.

— Crizele, revoluţiile, războaiele, toate acestea sunt adevărate calamităţi, începu bancherul să-şi expună proiectul. Dar ceea ce e o calamitate pentru mase s-ar putea să nu fie chiar o nenorocire – ba poate chiar dimpotrivă – pentru anumite persoane. Dacă ai cap, ştii să profiţi chiar şi de pe urma unui război.

„Da, tu nu te poţi plânge de război” se oţărî Rodenstock, în sinea lui, măsurându-l din cap până-n picioare.

Kriegmann părea să-i fi citit gândul.

— Dumneavoastră, de pildă, domnule Rodenstock, în timpul războiului, aţi preschimbat, cum se spune, plugurile în spade şi aţi început să fabricaţi arme…

Rodenstock îşi strâmbă chipul într-o grimasă. Aşa era: nici el n-avea de ce să fie nemulţumit de război.

— Aţi spus că „pâinea veşnică” e o bombă. Scuturând energic din cap, Kriegmann continuă: Dar şi bombele, domnule Rodenstock, au adus câştiguri frumuşele. Până să izbucnească crizele, revoluţiile şi mai ştiu eu ce, se pot face nişte afaceri grozave şi cu „pâinea veşnică”. Şi acum, ca să închei: decât să distrugem pâinea veşnică„, mai bine s-o comercializăm. O să cumpărăm de la profesorul Breuer brevetul, la orice preţ – eu sunt gata să pun la bătaie tot disponibilul băncii mele – o să înfiinţăm o societate anonimă „Pâinea veşnică„, pentru comercializarea ei pe piaţa internă şi externă, iar până la începerea perturbaţiilor şi a altor chestii d-astea o să câştigăm miliarde. Apoi, vină şi potopul! Gândiţi-vă: numai noi vom avea monopolul pe piaţa mondială. E ceva fantastic! Nu, domnilor, „pâinea veşnică” nu e o bombă, e în primul rând pâine, o pâine din care o să ne înfruptăm noi cu toţii.

— Ce se va alege însă din uzinele mele de maşini agricole…?

— Nu-ţi face iluzii, în orice caz sunt condamnate. Din moment ce „pâinea veşnică” există, n-o mai putem distruge. Nu-mi închipui că Fritz şi celălalt, cum i-o fi zicând, or fi singurii care au dosit câte o bucăţică de cocă, fie chiar şi cit un bob de mazăre. Într-un an, bobul ăsta va creşte cit un munte. Dacă noi vom avea monopolul, acesta va fi un munte de aur.

— Se poate să aveţi dreptate, reflectă Rodenstock. Meyer! Pleci imediat la profesorul Breuer şi-i oferi un milion, două – oricât va cere!

Salutând scurt din cap, Meyer se întoarse brusc pe călcâie şi ieşi.

Câteva zile mai târziu, zelosul funcţionar dădea raportul lui Rodenstock şi Kriegmann.

— Profesorul refuză categoric să facă din invenţia sa un obiect de tranzacţii comerciale. Spune că visul vieţii sale este să izbăvească omenirea de foamete. Hotărârea lui este ca toţi nevoiaşii să aibă parte de „pâinea veşnică”, fără nici o plată.

— Uită-te la el, ce idealist! Făcu batjocoritor Kriegmann.

— Ba e un dobitoc, i-o tăie Rodenstock. Spune-mi. Meyer, i-ai transmis oferta noastră?

— Bineînţeles.

— Şi?

— Când i-am oferit un milion, s-a făcut foc, de parcă i-aş fi trântit cea mai groaznică insultă. Când am spus cinci… M-a dat pe uşă afară. Am impresia că nu-i în toate minţile. Nici măcar nu şi-a scos brevet pentru invenţie…”

— N-are brevet? Sări Kriegmann. Atunci la ce naiba mai avem nevoie de el? O să obţinem singuri un brevet şi o să ne punem pe treabă. Găsim un chimist deştept, dar pârlit, îl atingem cu vreo două milioane şi ne trage o analiză clasa întâi, ba ne mai spune şi săru-mâna. Putem să mai modificăm ceva în compoziţia „fainii”, îi mai punem nişte mirodenii să miroasă frumos şi-i dăm bătaie…

— Da, dar nu suntem singurii care ştim despre pâine. Nu este exclus să se îi gândit şi alţii la această genială combinaţie comercială! Îl ironiză Rodenstock.

Kriegmann se cam posomorî.

— Mda, „mina de aur” de pe insula Föhr trebuie păzită cu. Străşnicie. Cu banii şi cu relaţiile noastre nu cred că-i vreo problemă.

— Au şi alţii bani şi relaţii, nu-l slăbi Rodenstock.

— Dar altceva ce-am putea face? Trebuie. Este singura soluţie. Parcă aşa aţi binevoit să vă exprimaţi, nu?

Analizând situaţia în fel şi chip convingându-se că, într-adevăr, altă soluţie nu există, lăsară, baltă toate discuţiile şi începură să. Pregătească un adevărat plan de bătaie.

V. MINA DE AUR

Încorsetat într-un costum strâmt, pe talie – ultimul răcnet al modei – care abia îi putea cuprinde trupul voinic şi ciolănos, Fritz, abia întors din oraş, se făalea în faţa lui Ludwig cu minunăţiile pe care le târguise. Îngrămădeala de obiecte adunate fără nici o noimă făcea odaia să semene cu o hală de vechituri.

— Ia aşează-te în fotoliul ăsta! Ludwig privi cu îndoială jeţul înalt şi îngust din metal lucitor, cu pernă moale, de catifea. Până la urmă îi făcu pe plac prietenului său şi se aşează.

Fritz răsuci o drăcie şi, deodată, scaunul lunecă în jos. Speriat, Ludwig se cramponă de rezemătoare şi ridică picioarele, spre hazul lui Fritz, al neveste-sii şi al băieţaşului lor.

— Ce zici de năzdrăvănia asta? Dai un ban, dar face!

Era un scaun dentar.

Ţâşnind ca ars dintre braţele scaunului, Ludwig respiră uşurat. Apoi cercetă cu un ochi expert şi celelalte cumpărături.

— Ce-i cu bilele astea de biliard? Ce vrei să faci cu ele?

— Le-am luat băiatului, în loc de mingi. Mi-a rămas inima la ele când le-am văzut cât sunt de lustruite. Uite şi o trâmbiţă, continuă el, arătând un ditamai helicon. Sclipeşte de zici că-i aur, nu-i aşa? Se înţelege că n-am uitat-o nici pe nevestică. I-am luat o umbreluţă, nişte catifea de rochie, blană de vulpe…

Ludwig învârtea heliconul pe toate părţile.

— Bine, dar ştii să cânţi?

— Las-că-nvăţ eu!

— Află că eu am cumpărat un pian. Pentru fetiţă, mânca-o-ar tata. Poţi să te ascunzi cu goarna ta…

— Lasă pianul! Mi-am cumpărat ceva de vă bag în cofă pe toţi! Hai la debarcader, să-ţi arăt.

Porniră spre chei, dându-şi care mai de care ifose cu cumpărăturile.

Pe chei se şi îmbulzeau o mulţime de pescari. De fapt, pescari e un fel de a spune, pentru că rămăseseră aşa numai cu numele. De când sătucul lor se transformase peste noapte într-o„mină de aur„, deveniseră cu toţii nişte speculanţi înrăiţi. Mai şmecher decât ceilalţi, Fritz pricepuse primul că la preţurile care se plăteau pentru „pâinea veşnică„ e mai convenabil să te hrăneşti cu peşte şi să „creşti” toată coca pentru vânzare. De la o vreme începuse s-o vândă agenţilor lui Rodenstock – un gram pe aproape tot atâta aur. Se umpluse de bani, întrecându-şi cu mult consătenii.

— La arată-ne ce dracu ai acolo? Îl luară în primire pescarii, pironind priviri arse de invidie şi curiozitate spre un lădoi cât toate zilele. Împreună cu câţiva oameni care îi săriră imediat în ajutor, Fritz deschise lădoiul şi scoase de acolo o motocicletă cu ataş, nou-nouţă. Oamenii căscară nişte ochi cât cepele. Aşa ceva încă nu se pomenise în satul lor. E dat dracului Fritz ăsta! Chiar că i-a băgat în cofă pe toţi.

Fritz se agita plin de importanţă în jurul motocicletei, punând ulei, gresând, strângând câte un şurub.

— Când naiba ai învăţat toate astea? Se mirau oamenii. Nu cumva ştii să şi mergi cu ea?

Fritz porni motorul, sări în şa şi înaintă câţiva metri, dar roţile se împotmoliră în stratul gros de nisip. Motocicleta mai tuşi de câteva ori, apoi amuţi definitiv. Devenit ţinta ironiilor care de care mai usturătoare, Fritz se căznea să învie motorul, dar degeaba.

— Nu-i nimic, le scriu să-mi trimită un şofer şi o să vedeţi voi că o să meargă ca pe unt, se oţărî el, împingând vehiculul la deal.

Ludwig păşea ca hipnotizat după motocicleta strălucitoare. Îl rodea invidia. Simţea în clipele acelea că, pur şi simplu, îl urăşte pe Fritz; pe bunul său prieten, cu care înfruntase, în larg, atâtea primejdii de moarte. Nu, n-o să se lase până n-o să stăpânească şi el o maşină la fel. Pentru asta e de ajuns să facă rost de o bucată zdravănă de cocă. Lui Fritz i-a mai rămas. Da, da, singur s-a lăudat. Ludwig ştie unde îşi ţine ascunsă Fritz comoara. Mai mult ca sigur că diseară Fritz o să tragă din nou la măsea şi o să zacă beat mort… La noapte…

Orele care se scurseră până la căderea nopţii i se părură lui Ludwig nesfârşit de lungi. Când se stinseră şi ultimele lumini la ferestre, se furişă hoţeşte spre casa lui Fritz. Câinele începu sa latre, dar, recunoscându-l, se ghemui cu coada între picioare şi amorţi. Ludwig mai aşteptă un timp şi după aceea încercă să forţeze o fereastră. Geamul se făcu zob, dar din casă nu se auzi nici o suflare. Se strecură uşurel pe fereastră şi o luă pe bâjbâite spre scrinul cel nou, de stejar, unde ştia că-i tăinuită coca:

Uşa scrinului scârţâi. Lui Ludwig i se tăie respiraţia. În camera de alături, cineva se răsuci în aşternut de trosni patul, bolborosi ceva în somn şi sforăi mai departe. Ludwig dibui ulciorul şi, strângând cu grijă la piept prada preţioasă, se furişă înapoi spre fereastră. Atinse pe întuneric heliconul

care se prăbuşi cu un zgomot asurzitor. Ca împins: de un resort, Fritz se trezi şi dădu buzna în cameră.

— Cine eşti, mă?

Silueta lui Ludwig se contura limpede în pervazul ferestrei luminat de lună.

„Hoţii!” Cuprins de o furie oarbă, Fritz. Se uită repede în jur şi văzu pe masă, bilele de biliard. Apucă una şi, ieşit din minţi, o zvârli drept în capul hoţului care se răsturnă, icnind ca secerat, în scaunul dentar. Tremurând de spaimă, nevasta lui Fritz se apropie cu un felinar. Nu le veni să-şi creadă ochilor.

— Ludwig!

În capul prietenului lui Fritz se căsca o rană cumplită. Lovitura fusese atât de năprasnică încât bila pătrunsese până la jumătate în ţeastă şi părea un ochi uriaş, holbat dintr-o îngrămădeală de carne sângerândă.

Femeia se porni pe bocit. Fritz simţea că-şi pierde capul. Iată-l şi asasin! Ce se va întâmpla acum eu el? Se linişti însă repede.

— Ia nu mai vărsa lacrimi pe degeaba! Se răsti el Ia nevastă. N-am săvârşit nici o crimă. Un tâlhar mi-a intrat în casă şi a-a repezit la mine. N-am făcut decât să mă apăr. Atât. Aşa trebuie să spui. Pricepi? Fii fără grijă, n-o să păţesc nimic.

Moartea lui Ludwig zgudui satul. Totuşi pescarii erau de partea lui Fritz. Fiecare îşi apără cum poale avutul! Nici n-au găsit măcar necesar să-l aresteze. Dosarul a fost clasat şi viaţa şi-a urmat cursul. Meyer cu oamenii lui cumpărau de zor coca. Trebuiau să se grăbească înainte de a da năvală şi alţi achizitori. În sat apăreau din când în când nişte indivizi suspecţi, dar Meyer izbutea să-i îndepărteze. „ungându-i” cu sume grase. Unul singur, venit de curând, îi cam dădu de furcă. Acesta refuza să trateze şi nu se lăsa corupt. Meyer era mereu cu ochii pe ei. Omul reuşi să cumpere mai bine de o sută de grame de cocă şi încercă s-o şteargă neobservat cu prada. Dar Meyer se ţinea scai după el.

Într-o seară, s-au întâlnit ca din întâmplare pe mal, lângă vechiul far, acum întunecat şi pustiu.

— Mă urmăreşti? Îl apostrofă străinul.

— Exact. Şi te voi urmări până o să accepţi condiţiile mele. Nu vei părăsi insula, nu vei scoate de aici nici un gram de cocă.

Dar se vede că nici achizitorul nu era dintre cei care se sperie cu una, cu două. Îl măsură dispreţuitor pe Meyer şi vârî mâna cu prefăcută nepăsare în buzunar:

— Mă ameninţi? Rău faci! Ştiu să mă apăr. Prinzând mişcarea, Meyer se repezi înainte. În aceeaşi clipă, omul smulse din buzunar un revolver. Cu o lovitură dibace, Meyer i-l azvârli din mână. Se încăierară într-o luptă crâncenă corp la corp, zbătându-se în nisip, fiecare căutând să-l răzbească pe celălalt. Meyer era mai agil, celălalt însă mai puternic. Aşa că şansele erau egale. Meyer obosi primul. Privirea îi căzu întâmplător pe revolverul ce zăcea la câţiva paşi. Rostogolindu-se de vreo două ori împreună cu adversarul său, reuşi, până la urmă, să ajungă lângă armă. Se vede încă că achizitorul înţelese planul lui Meyer: întinse şi el mâna după revolver. Tot scurmând spasmodic nisipul cu degetele, ajunse să sape o groapă. În sfârşit. Meyer izbuti, cu stânga, să răstoarne pe spate capul adversarului şi cu dreapta să apuce revolverul. Celălalt însă îi încleştă braţul cu disperarea ultimelor puteri. Atunci Meyer, printr-o mişcare îndemânatecă, îşi suci mâna, îndreptând ţeava armei spre ţeasta adversarului. O apăsare pe trăgaci. Dunele, valurile ce se spărgeau de ţărm şi vuietul vântului înăbuşiră detunătura. Lupta luase sfârşit. Sângele înroşise încă o dată nisipul insulei de pescari.

Meyer scrută întunericul. Nu se vedea ţipenie de om. Numai pescăruşii zburau jos de tot cu ţipete jalnice. Ridică în spinare trupul neînsufleţit al fostului concurent şi-l ascunse în far, chiar în camera unde îşi păstra cândva Hans comoara.

Aşadar, adversarul cel mai îndărătnic fusese lichidat. Nu era însă exclus să-i ia alţii locul. Meyer îi telegrafie lui Rodenstock că se impun măsuri cu totul excepţionale pentru a grăbi achiziţionarea pâinii.

Când Rodenstock îi citi lui Kriegmann telegrama, bancherul exclamă:

— Gata, am găsit! Să nu-mi spui pe nume, dacă n-o să smulgem toată coca de la nesătuii ăştia. O să ne-o aducă chiar ei plocon. Pe deasupra o să ne alegem şi cu profituri grase.

Ca la semnul unei baghete magice, în micul sat de pe insulă începu o activitate clocotitoare. Acostau nave pline cu lăzi şi lemn de construcţie. În jurul farului, clădiri înălţate la repezeală apăreau ca ciupercile. Mai trecu puţin şi deasupra intrărilor prinseră a scânteia firme ţipătoare: „Bar”, „Cinematograf”, „Dancing”, încă un bar, încă unul. Toate erau însă dominate de clădirea uriaşă a Cazinoului. Viaţa pescarilor deveni o nesfârşită trândăveală. Femeile nu mai ieşeau din cinematograf, vrăjite de filmele înfăţişând o viaţă de huzur – Kriegmann le alegea personal – iar bărbaţii îşi făceau veacul prin baruri şi la masa de joc. Patima jocurilor de noroc pusese stăpânire pe aceste firi naive şi pescarii i se dăruiau până la uitarea de sine.

Mulţi şi-au tocat în febra zăpăcitoare a goanei după hazard tot ce agonisiseră din speculă, dar, arzând de dorinţa să mai joace „ca să se refacă”, aruncau pe masa verde ultimul lor „capital” – coca, preţuită la gram, întocmai ca aurul. Se apropia ziua când, înnebuniţi de acest vârtej furibund, vor aduce la Cazinou şi ultima fărâmă de cocă, pe care deocamdată o păzeau ca pe lumina ochilor.

Iată însă că manevrele lui Meyer au fost date peste cap într-un mod cu totul neaşteptat.

Într-o noapte de primăvară, trei tineri pescari se apropiau de clădirea veche a farului părăsit. În ultimii ani lucraseră la uzinele din Essen, dar, din pricina şomajului, se întorseseră în sat, reluându-şi vechea îndeletnicire.

— Să intrăm, spuse Johann, cel mai în vârstă dintre ei, arătând cu un gest uşa sfărâmată de vânt a farului.

Urcară, cu Johann în frunte, în camera de la etajul doi.

— Parcă pute a stârv! Adulmecă Oskar.

— O fi crăpat p-aici vreo pisică vagaboantă, îşi dădu cu părerea Rudolf.

— Să vedem şi noi pisica, mormăi Johann, scăpărând un chibrit.

Flăcăruia pâlpâitoare dezvălui cadavrul aproape descompus al unui bărbat, orăşean după port.

Ceilalţi doi nu-şi putură reţine o exclamaţie de groază.

— E cadavrul unui achizitor ucis de Meyer, îi lămuri Johann. Totul s-a petrecut sub ochii mei. Dar nu ăsta-i baiul. Un tâlhar mai puţin – nu-i mare pagubă! Hai pe mal, te sufoci în duhoarea asta. Am o vorbă cu voi.

După ce se aşezară tustrei pe o limbă de nisip, Johann îşi continuă gândul:

— Aţi văzut cadavrul? Ştiţi bine că nu e primul şi probabil nici ultimul omor săvârşit în satul nostru. Gândiţi-vă, prieteni, la ce se petrece. Oamenii parcă şi-au ieşit din minţi. Asasinate, furturi, beţii, dezmăţ, jocuri de noroc… Alde Meyer şi ai lui au făcut din oamenii noştri nişte speculanţi şi nişte cartofori.

— E timpul să se termine cu porcăria asta, murmură Oskar.

— Bineînţeles. Dar există ceva mult mai important: „pâinea veşnică”. De la ea a pornit toată halimaua. Ce caută aici jupân Meyer cu toată banda? Pentru ce-i deprind pe pescari cu băutura, pentru ce-i jecmănesc la ruletă?

— Mai încape vorbă? Ca să le smulgă pâinea şi să câştige ei milioane, spuse Rudolf.

— Ai dreptate. Numai că mai e ceva: vor să câştige milioanele astea pe seama muncitorilor flămânzi. Gândiţi-vă însă şi la altceva: dacă pâinea asta ar ajunge în stăpânirea muncitorilor, ea ar deveni o armă extrem de puternică în lupta cu capitaliştii.

— Ajunge, ţi-am înţeles gândul! Îl întrerupse Oskar, ridicându-se. Trebuie să punem mâna pe cât mai multă cocă. Dar cum să facem?

— Aici e aici, răspunse Johann. Ca să-i concurăm pe alde Meyer suntem prea săraci…

— N-ar fi bine să stăm de vorbă cu ai noştri? Cine ştie, poate că-i lămurim…

— Prea târziu! Banii şi patima asta nebunească a jocurilor de noroc le-au furat minţile. O să mai treacă mult până or să se dezmeticească pescarii.

— Ce-ar fi s-o şterpelim? Propuse Rudolf. Johann dădu din umeri.

— Mă rog, când e vorba de o cauză mare… Dar cât o să strângem în felul ăsta? Bătrânii nu-şi slăbesc din ochi comoara. Pentru un pic de cocă ajung să se omoare fraţii între ei. Mi-a încolţit insă în minte o idee care ne-ar ajuta poate să ne atingem scopul. Privi în lungul drumului ce ducea spre sat. Totul era pustiu. Îndată trebuie să sosească Meyer. I-am dat întâlnire aici, oferindu-mă chipurile să… Să pun la cale o bandă ca să-i jefuiască pe pescari de ceea ce le-a mai rămas din cocă. Adică să le-o smulgă dintr-o dată, în loc să le-o ia cu ţârâita, la ruletă. Meyer nu prea are încredere în mine, dar planul îl ispiteşte.

— Cum s-ar zice, se dumiri Oskar, vrei să. Capeţi de la Meyer arme, să-i jefuieşti cu ajutorul nostru pe pescari, să pui mâna pe cocă şi s-o trimiţi şomerilor, lăsându-l pe speculant cu buzele umflate…

— Nu-i chiar aşa, răspunse Johann şi, scrutând încă o dată drumul, urmă: Mi se pare că vine. Ascundeţi-vă în far, dar fiţi cu băgare de seamă, ca la o adică să-mi săriţi în ajutor.

Oskar şi Rudolf se făcură nevăzuţi.

Johann îşi aprinse pipa şi, împrăştiind în juru-i nori de fum, aşteptă cu un aer calm, somnolent. Nu se clinti nici atunci când auzi paşi în spatele lui. Privea marea ca un om adânc cufundat în gânduri.

— Bună, Johann! Îl strigă Meyer. Unde-ţi zboară gândurile?

Celălalt se ridică alene.

— A, dumneata erai, domnule negustor! Bună, bună!

Meyer se încruntă: salutul îi păru prea familiar. „Ce bădărani!” gândi el, dar întrebă pe un ton afabil:

— Ei, cum merge?

— Cum să meargă? Bine. Hoitul concurentului căruia i-ai făcut de petrecanie s-a împuţit de tot.

Meyer se schimbă la faţă.

— Care concurent? Am făcut eu cuiva de petrecanie? Ce tot îndrugi acolo, băiete?

— Eu îndrug? Ăla îndrugă, răspunse Johann, arătând spre far. Stârvul care putrezeşte acolo. Nu încerca să tăgăduieşti, Meyer. Am fost, cum se spune, martor ocular. Dumneata nu m-ai zărit, eu însă am văzut foarte bine tot ce s-a întâmplat. Tocmai hoinăream între dune.

— O capcană? Întrebă Meyer, simţind că-i îngheaţă sângele în vine. Sau poate un şantaj? Cât ceri ca să taci?

— Aşa mai vii de acasă! Cer mult, foarte mult, domnule asasin. Ia nu mai fă mutra asta şi fii cu luare-aminte la ce-ţi spun. Întâi şi întâi, să-mi dai toată coca pe care ai strâns-o. Şi, ca să nu doseşti cumva vreo bucăţică, o să fac eu însumi o percheziţie la dumneata acasă.

— Dar asta e… e neobrăzare curată…

— În al doilea rând. Continuă Johann, neluând în seamă indignarea lui Meyer, o să închideţi imediat respectabilele voastre stabilimente. În al treilea rând, o să dai înapoi pescarilor toţi banii pe care i-au pierdut la joc. Stai, încă nu-i totul! Ultima condiţie e să te cărăbăneşti cu toată haita şi ferească Dumnezeu să vă mai prindem pe aici. Ai trei secunde să te gândeşti.

Fost militar, Meyer era deprins să acţioneze prompt şi hotărât. Nu-i trebuiră nici trei secunde ca să tabere pe Johann şi să-l trântească la pământ. Odată adversarul doborât, dădu să fugă, dar Johann apucă să-i pună piedică

şi, peste alte două secunde, şedea el călare pe Meyer, care se zbătea cu disperare în încleştarea lui.

Oskar şi Rudolf alergară într-un suflet în ajutorul prietenului lor. Văzându-i, Meyer scrâşni din dinţi.

— Mă predau, mârâi el. Lasă-mi mâna, ai să mi-o rupi, dracu să te ia!

— Cotrobăieşte-l prin buzunare, Oskar! Tânărul scoase din buzunarele lui Meyer două revolvere.

— Oho, o baterie întreagă! Ia vezi, nu mai are nimic? Ei, acum îţi dau drumul. Totul la timpul său, nenişorule! Ce zici, primeşti condiţiile noastre? Ori preferi să ţii tovărăşie onorabilului dumitale concurent care zace în far?

— Pri… Primesc, gâfâi Meyer.

— Dacă-i aşa, haidem la mătăluţă acasă. Escortat de Johann, Oskar şi Rudolf, Meyer porni, târându-şi picioarele. Locuia singur în căsuţa pe care o închiriase la marginea satului. Pescarii scotociră peste tot, luând, potrivit învoielii, coca şi banii.

Când, în sfârşit, plecară, făgăduindu-i c-o să-l conducă la vapor, era mult după miezul nopţii.

Sleit de puteri, Meyer îşi îngropă obrazul în palme şi rămase nemişcat câteva minute. Apoi ridică brusc capul şi izbi cu pumnul în masă, răcnind ca un apucat:

— Să mă las prostit în halul ăsta… Când se mai linişti puţin, încercă să compună o telegramă către Rodenstock. Rupse foaie după foaie. Nu-i ieşea textul. Deodată răsunară bătăi la uşă.

„Să fie tot tâlharii ăia?”

— Cine-i?

O telegramă urgentă. După ce se convinse că e într-adevăr poştaşul, Meyer deschise uşa. Telegrama era de la Rodenstock: „Închide cazinoul şi localurile stop. Lichidează totul stop. Vino imediat”.

Meyer nu înţelegea ce a determinat expedierea acestei telegrame, dar nu-şi putea reţine bucuria, deoarece picase

la ţanc: va putea îndeplini toate cerinţele lui Johann, fără să lezeze interesele patronilor.

Nici nu se crăpase bine de ziuă când se puse pe treabă.

Se stinse avalanşa de lumini a barurilor, se închiseră cinematograful şi dancingurile. Clădirea golită a cazinoului se cufundă în tăcere. Trezindu-se dintr-o dată fără toate aceste distracţii, pescarii furioşi erau cât p-aci să-l cotonogească pe Meyer, cerând cu urlete asurzitoare redeschiderea tripoului. Ba încercară chiar să pună stăpânire cu forţa pe clădire. Renunţară însă când aflară că ruleta – sufletul stabilimentului – fusese scoasă încă de cu noapte şi încărcată pe un vas. O singură mângâiere aveau: Johann le dăduse înapoi toţi banii pe care-i pierduseră la joc. Oamenii umblau tăcuţi şi mahmuri, ca după o beţie cruntă. Încet-încet luară sfârşit chefurile, bătăile, furturile. Pescarii hoinăreau fără rost pe uliţi, uitându-se unul la altul cu priviri apatice, neştiind de ce treabă să se apuce, neavând despre ce să schimbe o vorbă. Se înviorau numai la amintirea nopţilor scurse în orgii. Apoi, ochii li se acopereau din nou cu o perdea de umbră şi căscau de le trosneau fălcile. La muncă nu se gândea nimeni. Tot sperau că, dacă nu azi, mâine o să reînceapă febra aurului, specula, vârtejul ruletei şi chefurile. Dar zilele treceau una după alta, fără să aducă vreo schimbare. Numai adierea proaspătă a vintului de primăvară izbutea să-i mai însufleţească.

La Berlin, pe Meyer îl aştepta o veste senzaţională: chimistul angajat de Kriegmann izbutise să definească compoziţia „pâinii veşnice” şi s-o prepare pe cale artificială.

— Acum ne putem lipsi şi de Breuer şi de pescari, se bucura Rodenstock O să producem singuri „pâinea veşnică”.

— Unde mai pui că s-a dus şi teama de concurenţi, adăugă Kriegmann. N-au decât să cumpere pâinea cu gramul şi să aştepte să crească. Noi o s-o fabricăm cu tonele şi o să le rupem gura la toţi.

Societatea anonimă „Pâinea veşnică”, vânzare şi export, îşi începu operaţiile.

VI. LUPTA CONTINUĂ

Cei mai mari capitalişti din Germania au investit sume uriaşe în această afacere. Tot globul a fost împânzit de reclamele ţipătoare ale companiei:

Cumpăraţi „PÂINEA VEŞNICA!”

Gustos! Hrănitor!

Cu un kilogram eşti sătul o viaţă!

Reclama insă nu sufla o vorbă despre preţul acestui produs – motiv de nesfârşite şi violente discuţii între Rodenstock şi Kriegmann. Bancherul stăruia ca, la început, pâinea veşnică să se vândă la un preţ pipărat, accesibil numai bogătaşilor.

— După ce strângem caimacul, o s-o vindem ieftin pentru marele public.

Rodenstock nu era de acord.

— Nu uita, dragă Kriegmann, că după un timp fiecare kilogram de „pâine” se dublează. Or să se găsească cu duiumul deştepţi care să revândă surplusul. Şi n-o să-i putem opri s-o facă. Dacă vrem să ne scoatem nu numai capitalul, ci şi un profit cumsecade, apoi trebuie să acţionăm rapid, înainte ca negustorii ăştia de ocazie să reducă de tot preţul.

În scurt timp însă s-au văzut siliţi să-l scadă singuri, dar dintr-un cu totul alt motiv: bogătaşii nu se dădeau în vânt după acest produs. Nu voiau să renunţe la mâncărurile alese şi picante, cu care erau deprinşi, de dragul „piftiei ăsteia greţoase”.

În schimb sărăcimea, odată „pâinea veşnică” ieftinită, dădu năvală s-o cumpere.

Nu exista ungher uitat de lume unde să nu ajungă reprezentanţii companiei. Mii de broşuri, de filme şi de

agenţi publicitari revărsau asupra populaţiei un potop de vorbe, care trâmbiţau avantajele şi calităţile extraordinare ale acestui produs incomparabil. Societatea făcea afaceri strălucite. Dar nu trecu mult şi lupta în jurul „pâinii” se încinse din nou.

Cel care o declanşa de data asta fu însuşi profesorul Breuer. Aflând că „pâinea” se găseşte de acum în vânzare, el trimise ziarelor o scrisoare de protest, prin care cerea insistent ca guvernul să pună capăt activităţii prosperei societăţi anonime.

„N-am trudit patruzeci de ani – scria profesorul – pentru ca o mână de speculanţi să-şi sporească averile, exploatându-mi invenţia. Protestez categoric! Dar nu e vorba numai de asta, ci mai ales de faptul că „pâinea veşnică„ se vinde pe toate drumurile, în timp ce experienţele sunt încă în curs. Este nu numai o revoltătoare violare a dreptului de inventator, dar şi un pericol public, deoarece acest aliment nou încă nu a fost studiat până la capăt!”

— Încearcă să-i bage în sperieţi pe cumpărători, mârâi Kriegmann, când citi în ziar scrisoarea. Dar n-o să-i meargă! Avem doar atâtea avize ale medicilor care atestă că este absolut nevătămătoare. Avem şi aprobarea consiliului medical. Toţi consumatorii sunt perfect sănătoşi şi ne sunt recunoscători. O reclamă mai bună nici că se poate. Nu, domnule profesor, te-ai trezit prea târziu şi n-o să izbuteşti să ne pui beţe în roate!

Totuşi, scrisoarea profesorului produse o puternică impresie, suscitând dispute înverşunate. Guvernului îi devenise clar ce greşeală făcuse, permiţând companiei să comercializeze acest produs. Apariţia pe piaţă a „pâinii veşnice” provocase de acum oscilaţii febrile ale preţurilor. Întreaga lume comercială şi industrială era în fierbere. Nu, „pâinea veşnică” era un mijloc prea puternic de influenţare a economiei – şi nu numai a pieţii interne, dar şi a celei mondiale – ca să fie lăsat în mâinile unor particulari.

Ziarele guvernamentale porniră o campanie, demonstrând că trebuie instituit monopolul de stat asupra „pâinii”.

Ziarele muncitoreşti erau insă de altă părere, invocând dorinţa inventatorului, ele insistau ca „pâinea” să fie declarată bun obştesc şi, ca atare, distribuită în mod gratuit.

În timp ce se desfăşurau aceste controverse violente, în micul sat de pescari evenimentele îşi urmau cursul.

În zorii unei dimineţi de primăvară, pescarii fură martorii unei scene cu totul ieşită din comun: profesorul Breuer, cu capul gol şi cu părul vâlvoi, dând din mâini ca un apucat, alerga spre casa nouă a bătrânului Hans. Abia trezit, Hans savura în tovărăşia menajerei obişnuita cafeluţă cu frişcă de dimineaţă. La intrarea profesorului, se ridică respectuos, potrivit unei vechi deprinderi şi arătă spre fotoliul comod de lingă el.

— Poftiţi, luaţi loc, domnule profesor. O ceaşcă cu cafea?

Profesorul se Lăsă istovit în fotoliu. Goana îl obosise atât de rău, încât nu era în stare să scoată o vorbă. Aşa că se mulţumi să refuze cu un gest nervos. După ce-şi recapătă puţin suflul, spuse:

— Hans, mai ai din „coca” pe care ţi-am dat-o? Bătrânul îşi încordă atenţia.

— Nu mai am nici o fărâmă, domnule profesor, îmi pare rău, dar ştiţi cum e omul! Păcătos! Toţi vindeau, am vândut şi eu. Iar ce mai rămăsese, am pierdut la ruletă.

Profesorul îl privi străpungător drept în ochi.

Moşneagul îşi feri privirea.

— Spui adevărul, Hans?

— Să mă bată Dumnezeu dacă mint! Profesorul se ridică.

— Află, Hans, că nu te cred. M-ai mai înşelat o dată. Ţi-ai călcat cuvântul.

— Am greşit, domnule profesor, şi… Breuer îl întrerupse iritat:

— Nu-mi arde acum de scuzele dumitale. Ştii ce ai făcut, Hans? Fiindcă nu m-ai ascultat, nici n-ai idee câţi oameni ai

nenorocit şi o să mai nenoroceşti. Ia bine aminte la ce-ţi spun. Tocmai am terminat experienţele cu „pâinea”. M-am convins că nu poate fi mâncată. Câinele pe care am început să-l hrănesc cu„pâinea” asta, cu o săptămână înainte de a ţi-o da dumitale, s-a prăpădit în chinuri groaznice. Şi dumneata, dacă n-o să mi-o dai înapoi până la ultimul gram, o să sfârşeşti într-o moarte cumplită. O să te faci ca tăciunele, trupul o să-ţi fie răsucit de convulsii groaznice şi din gură or să-ţi curgă bale ca la un animal turbat. O moarte mai cruntă nici nu poate fi închipuită…

Alb ca varul, Hans se prăbuşi pe marginea fotoliului. Moarte! De atâta huzur, uitase cu totul că mai există şi ea pe lume. Să moară tocmai acum! Să nu mai bea cafea cu frişcă, să nu-şi mai lăfăie trupul în fotoliile astea moi, pe pernele de puf?!

Nu, ar fi prea îngrozitor!

Deodată, îi fulgeră prin ochi o licărire vicleană.

— Dar dumneavoastră, domnule profesor? Ziceaţi că aţi mâncat din coca aia? O să muriţi şi dumneavoastră?

Luat pe neaşteptate, Breuer se zăpăci. Îşi recapătă însă imediat stăpânirea de sine.

— Tot ce se poate, nu ştiu. În orice caz am luat un antidot.

— Dacă-i aşa, sunt sigur că o să-mi daţi şi mie din aia, cum spuneaţi adineauri.

— N-o să-ţi dau! Chiar dacă fac o crimă. Ca să ispăşeşti! Dar îţi mai ofer o singură şansă; adu-mi imediat coca!

Hans se înseninã.

— Ei, ce să-i fac! Nimeni nu vrea să moară. Mă întorc îndată, domnule profesor.

Dispăru pentru câteva clipe în camera de alături, închizând bine usa în urma lui. În sfârşit aduse coca, pe care i-o întinse profesorului, oftând din adâncul sufletului.

Breuer aruncă o privire spre cutiuţa rotundă de tablă.

— Asta-i tot?

— Vai de mine, domnule profesor, cum vă închipuiţi că aş mai fi în stare să vă mint?

— Fie. Dar dacă m-ai minţit şi de data asta, cu atât mai rău pentru dumneata.

— Cum rămâne cu antidotul ăla, sau cum naiba i-o fi zicând?

— Ţi-l aduc. N-ai nici o grijă.

La plecarea profesorului, Hans, înecându-se de râs, spuse menajerei:

— Să creadă el că m-a tras pe sfoara. Mi-am oprit totuşi o bucăţică. Pun rămăşag pe orice că profesorul umblă cu fofârlica. Prea e cusută cu atu albă toată povestea asta cu otrăvirea. Pentru altceva are nevoie de cocă…

Între timp, lângă casa lui Hans se îngrămădiră pescarii, curioşi să afle ce s-a întâmplat. Chiar profesorul îi lămuri, repetând cuvânt cu cuvânt tot ce spusese bătrânului: fără antidot într-o săptămână vor muri cu toţii. Iar antidotul îl vor primi numai în schimbul „pâinii” care le mai rămăsese. Pescarii îl ascultau, unii dând neîncrezători din cap, alţii speriaţi. Dar toţi jurau într-un glas că nu mai au cocă nici cât negru sub unghie – o vânduseră toată sau o pierduseră la joc.

Profesorul ţipa, bătea din picioare, încerca să-i înspăimânte. Degeaba! N-au cocă şi pace! Ei pretindeau însă să le dea antidotul. Numai trei făgăduiră să aducă „pâinea”. Dar nu izbutiră decât să-i aţâţe şi mai mult pe consătenii lor.

— Zicea c-o să ne fericească pe toţi, iar acu, poftim, ne ia şi ce bruma ne-a mai rămas!

— El ne-a otrăvit, el să ne salveze! Izbucniră răcnete ameninţătoare.

— Înţelegeţi odată, nebunilor, că pentru binele vostru mă zbat.

— Ei aş! Ne-am săturat de baliverne!

— Nici nu vă închipuiţi ce nenorociri, ce orori vă aşteaptă…

Văzând că nu-i chip să-i convingă, profesorul se aşează extenuat pe trepte, îngropându-şi obrazul în palme.

— E groaznic, e înspăimântător! Murmura el, clătinând din cap.

Câtorva pescari li se făcu milă.

— Să-i dăm câte o bucăţică, altfel se prăpădeşte bătrânul cu zile…

Breuer înălţă fruntea.

— Tot sau de loc! Cu bucăţelele astea n-o să schimbaţi nimic…

— Să mă ia naiba dacă pricep ceva, ridică atunci vocea un bătrân pescar, ieşind în faţa celorlalţi. Cum vine asta, că dacă dăm toată coca, nu ne mai otrăvim?

— Pentru că dacă nu aduceţi tot, nu vă dau antidotul…

— Ce înseamnă că nu ne dai?

Mulţimea izbucni din nou în urlete şi vociferări.

— Dacă nu ni-l dai, o să dai ortul popii înaintea noastră!

Oamenii îl înconjurară, cuprinşi de furie, pe Breuer, îl înhăţară de braţe ca pe un răufăcător şi-l târâră spre casa lui. Profesorul atârna moale în mâinile lor, bolborosind ca în delir:

— Ce oroare! Ce nenorocire! Odată ajuns în casă, intră cu paşi împleticiţi în laborator şi reveni îndată cu o damigeană plină cu un lichid atât de transparent, de puteai să juri că-i apă chioară.

— Iată. Luaţi fiecare câte o înghiţitură. Să-i duceţi şi lui Hans. Să bea toţi cei care au mâncat din cocă…

Pescarii plecară tăifăsuind despre purtarea ciudată a profesorului.

— Să ştiţi că s-a scrântit rău de tot…

— Nici nu-i de mirare. Întotdeauna i-a lipsit o doagă…

Între timp profesorul întră în cabinet şi, cu mina tremurătoare, aşternu o telegramă către un deputat cu care era în relaţii amicale.

„Comunicaţi guvernului că trebuie confiscate imediat şi distruse toate stocurile de „pâine veşnică„ stop informaţi toate statele stop caz contrar otrăvire în masă stop Breuer.”

Întrucât nu de mult se luase hotărârea cu privire la instituirea monopolului de stat asupra „pâinii veşnice”, consiliul de miniştri fu convocat de urgenţă, pentru a lua în discuţie telegrama. Ca să nu se stârnească panică, totul fu păstrat în cel mai strict secret. Ministrul finanţelor, care sperase că, prin „pâinea” asta miraculoasă, va putea să redreseze bugetul ţării şi să consolideze cursul mărcii, se făcu luntre şi punte pentru a-şi convinge colegii să nu acorde nici o importanţă telegramei.

— E un truc al inventatorului, indignat că n-a putut apare în postura de „binefăcător al omenirii”. Ori, mai curând, aiureala unui nebun. Cei mai iluştri savanţi au analizat minuţios „pâinea” şi n-au descoperit nici un fel de elemente vătămătoare.

Dezbaterile au fost extrem de furtunoase. Până la urmă însă se statornici o părere unanimă: să nu se publice nici o ordonanţă cu privire la distrugerea „pâinii”, până ce problema nu va fi elucidată până la capăt. Ministerul sănătăţii luă de urgenţă măsuri ca specialiştii să mai examineze o dată „pâinea”. Precum şi pe cetăţenii care o consumaseră sistematic. De asemenea guvernul decise să fie trimişi la Breuer doi profesori – un psihiatru şi un chimist – care se numărau printre cunoştinţele sale intime. Sub pretextul unei vizite amicale, aceştia urmau să-şi facă o părere în ce priveşte starea sănătăţii lui Breuer şi să încerce să-şi dea seama, în mod concret, ce primejdie îi ameninţă pe cei care s-au hrănit cu buclucaşa cocă.

Peste câteva zile, specialiştii îşi prezentară raportul, care nu se deosebea cu nimic de primul: pâinea e hrănitoare, bogată în vitamine, absolut nevătămătoare şi se digeră atât de uşor încât este perfect suportată chiar şi de bolnavi, precum şi de sugaci ca aliment suplimentar. Toţi cei care o consumaseră se simţeau excelent. Bolnavii de anemie şi caşexie se întremaseră rapid, iar în starea sănătăţii tuberculoşilor se înregistrase o ameliorare simţitoare.

Luând cunoştinţă de. Acest raport, ministrul comerţului răsuflă uşurat.

— Mărturisesc că din curiozitate şi, ca să spun aşa, în interes de serviciu am gustat şi eu din coca asta năzdrăvană. Ei bine, de când cu telegrama aceea alarmantă, am avut tot timpul senzaţia că îmi orăcăie broaşte în burtă.

După câteva zile se întoarseră şi cei doi profesori de pe insula Föhr. Îl găsiseră pe Breuer foarte deprimat.

— Nici nu poate fi vorba de o psihoză, raporta psihiatrul. Totuşi, nervii lui Breuer lasă de dorit. Starea lui sufletească prezintă oscilaţii bruşte, specifice unei neurastenii acute. De la o surescitare exuberantă cade, fără nici o tranziţie, într-o deprimare profundă. Nu se poate spune că ne-a primit prea cordial N-a vrut să ne comunice nimic concret în privinţa temerilor sale. „Voi aţi încurcat-o. Voi s-o descurcaţi. Eu unul mi-am făcut datoria şi v-am avertizat. Acum mă spăl pe mâini. Voi răspundeţi de tot ce-o să se întâmple.” Asta-i tot ce ne-a spus.

Raportul profesorilor nu era de natură să-i bucure pe miniştri. Monopol de stat da, dar nici să-şi asume guvernul răspunderea pentru cine ştie ce nenorociri se vor produce. Până la urmă însă se calmară. Vorba aceea: interesul poartă fesul. Aşa că luară hotărârea să nu se acorde nici o importantă telegramei lui Breuer.

Kriegmann, fiind la curent, prin sursele sale de informaţii, cu desfăşurarea evenimentelor, îi spuse lui Rodenstock:

— Guvernul vrea să ne smulgă din „pâine”. N-are decât! Noi am apucat nu numai să ne recuperăm capitalul, dar şi să scoatem un beneficiu, e drept, nu prea mare. Acum, dacă iese vreun bucluc cu „pâinea” asta, noi, cum s-ar zice, nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu ne miroase…

VII. O COMOARĂ FĂRĂ FOLOS

Primăvara începuse sub auspicii proaste pentru Hans: menajera lui se măritase cu un pescar din satul vecin şi îl lăsase de izbelişte. Bătrânul nu se putea deprinde cu viaţa de burlac: deretică, găteşte, spală. Mereu îl vedeai prin sat, ţinându-se de capul văduvelor şi orfanelor şi rugând-o ba pe una, ba pe alta să vină să-i ţină gospodăria. Dar ţi-ai găsit! Ca şi bărbaţii, femeile se dezvăţaseră de mult să muncească. Nimeni nu era atât de sărac, încât să fie nevoit să se bage slugă. Aşa că bătrânul trebuia să se resemneze. Ca să nu gătească, începu din nou să se hrănească cu coca pe care o bună bucată de vreme o „crescuse” numai pentru negoţ.

Iată însă că într-o dimineaţă mai caldă ca de obicei deschise bufetul să ia o lingură de cocă din borcan. Mare îi fu mirarea când văzu că aluatul crescuse mai mult decât până atunci, revărsându-se peste gura borcanului. Se repezi în pivniţă, unde avea pus deoparte un stoc pentru anumite combinaţii negustoreşti. Acolo coca se comporta ca întotdeauna, crescând aproape imperceptibil.

Moşneagul nu mai putu de bucurie.

„Să ştii că o fi crescut atât din pricina căldurii”, îşi zise el. Luă cam jumătate din conţinutul borcanului şi înfulecă cu poftă. Pină pe la douăsprezece lenevi Ia soare, fumându-şi pipa, apoi trase un puişor de somn. După vreo două ceasuri, cum se trezi, dădu fuga ia bufet. Borcanul – plin ochi!

„Uite, dom'le, ce drăcovenie! Acu să poftească domnii negustori”, gândi el, necăjit că comerţul cu coca se sfârşise atât de lamentabil.

Seara se duse în vizită la un pescar, om pe care-l ştia cu familie grea. Vorbiră de una, de alta, apoi moşul strecură ca într-o doară:

— N-aveţi nevoie de ceva cocă?

Pescarul ridică din umeri.

— Ne cam ajunge cât avem. Deşi, la drept vorbind, un kil acolo aş mai lua.

— Şi cât dai pe el?

— Păi ştiu şi eu? Vreo două mărci.

Supărat, Hans mai îndrugă ceva, de politeţe, despre primăvara asta timpurie şi o luă din loc.

— Vreo două mărci! Bombănea bătrânul în drum spre casă. Ca ieri luai pentru un kil nu ştiu câte hârtii de o mie. Unde s-or fi topit cumpărătorii? Dracu să-i mai înţeleagă pe orăşenii ăştia. Ba ţi-o smulg din mâini, ba se fac nevăzuţi.

Cătrănit rău, se culcă o dată cu găinile.

A doua zi, primul drum îl făcu tot la bufet. Se trase înapoi cu ochii cât cepele: coca nu numai că se revărsase din borcan, dar umpluse întreg raftul.

— Tiii, cum mai creşte! Se cruci bătrânul. Păi dacă merge mai departe aşa, o să ajung chiar s-o dau cu două mărci.

Colindă apoi tot satul, oferind cocă de vânzare. Dar pretutindeni îl întâmpina acelaşi răspuns:

— N-avem nevoie.

Peste câteva zile toţi se săturaseră până în gât. E drept că, deoarece vremea se răcise pe neaşteptate, coca nu mai creştea atât de vertiginos, dar între timp fiecare familie îşi strânsese provizii suficiente ca să-şi ţină zilele.

Hans se îngrăşase din nou de nu-l mai încăpeau hainele. De nu l-ar fi ros gândul că atâta bogăţie se iroseşte de pomană, ar fi pus pe el şi mai multă osânză. Mai bine mort decât să arunce coca în stradă! Şi Hans înfuleca de zor, cu o poftă nepotolită de bătrân lacom, până într-o bună zi când a simţit că nu mai poate îndesa atâta cocă în el. Gâfâia la cea mai măruntă mişcare, picioarele i se făcuseră cât doi butuci. Cu mari eforturi izbuti să se ducă până la nişte vecini. Stăpânul casei moţăia lângă portiţă cu cei doi copii ai lui, iar nevastă-sa şedea la fereastră.

— Bună ziua, le ură mieros Hans. Ştiţi, mi-e urât singur. Nu veniţi să mâncaţi nişte cocă?

Pescarul măsură din ochi distanţa între cele două case – nu erau decât vreo treizeci de paşi – şi mormăi alene:

— Prea departe…

— Vai de mine! Dacă eu, care-s mai bătrân…

— Nu, mulţumesc. Sunt sătul. De cinci ori am stat la masă până acum.

— Păcat!

Hans se lăsă pe prispă lângă pescar şi mărturisi adevăratul scop al vizitei:

— V-aş ruga, totuşi, să veniţi, dacă nu în vizită, barem ca să-mi faceţi un bine. Coca aia creşte văzând cu ochii. A umplut trei rafturi din bufet. Mănânc, mănânc şi tot nu scade. Zău, ce dracu, suntem oameni, ajutaţi-mă!

Femeii i se făcu până la urmă milă.

— Trebuie să-l ajutăm pe bietul om. Oricui i se poate întâmplă o nenorocire. Noi mai dovedim că suntem mulţi, dar el e singur şi bătrân…

— N-ai decât, bombăni bărbatul nepăsător. Mie mi-e lene.

Femeia plecă cu Hans, care nu mai contenea cu mulţumirile.

— Nu face nimic. Şi dumneata ne-ai făcut un bine când, văzând cât de săraci suntem, ne-ai vândut cocă mult mai ieftin decât altora.

— Păi aşa se trăieşte între oameni, se bucură Hans. Trebuie să ne ajutăm unii pe alţii. Ia şi mănâncă sănătoasă. Poftă bună!

Femeia luă o lingură de cocă şi înghiţi în sila.

— Mulţumesc că ţi-ai făcut pomană cu un biet bătrân. Mai ia, hai, te rog!

Femeia duse lingura la gură, dar o dădu la o parte scârbită şi îngăimă:

— Nu pot, îmi vine să vomit…

— Încă o bucăţică măcar. Nu refuza un sărman moşneag.

Hans se milogea de parcă ar fi ajuns muritor de foame şi ar fi umblat la cerşit.

— Dacă-ţi spun că nu mai sunt în stare, ce mă tot pisezi? Îşi ieşi din fire femeia. Să nu-ţi fie cu supărare… Plecă.

În urma ei, Hans bătea temenele clămpănind:

— Nu îndrăznesc să mai stărui. Bogdaproste şi pentru atât…

În noaptea aceea somnul nu se lipi nici o clipită de el. Socotea într-una ce de bănet ar fi adunat vânzând coca la o mie de mărci kilogramul. Abia spre ziuă reuşi să aţipească, dar aproape imediat fu trezit de un zgomot ciudat. Sări din pat, privind cu teamă în jur. În lumina leşietică a zorilor văzu că aluatul crescuse atât încât împinsese uşa bufetului şi năpădise podeaua.

Îl cuprinse groaza. Pentru întâia oară se gândi la primejdia pe care o reprezintă coca asta.

„Ce-o să mă fac? Până la urmă blestemata mă scoate şi din casă”.

N-a mai închis un ochi. I se tot năzărea că aluatul, asemeni unui balaur fumuriu, se târăşte spre pat şi vrea să-l sugrume… De cum se lumină bine de ziuă, se postă la marginea drumului pe care se întâmpla să treacă uneori şomeri, vagabonzi, cerşetori. Opri din drumul lor trei flăcăi voinici, lihniţi de foame şi-i aduse acasă, făgăduindu-le o masă pe cinste.

Pesemne că tinerii aceştia nu mâncaseră niciodată cocă. La început se cam codiră, dar, după ce-i văzură pe Hans mâncând, luară şi ei câte o bucăţică şi. Dând de gust, se puseră cu nădejde pe mâncat. Coca parcă se topea în gură şi până la o vreme puteai să mănânci fără să-ţi simţi stomacul încărcat. Unde mai pui că tinerii aveau nişte stomacuri zdravene şi o poftă de speriat. Nu trecură nici douăzeci de minute şi goliră două rafturi. Hans se mai lumină la faţă.

— Ei, v-a plăcut?

— Nu-i rea. Răspunseră tinerii, toropiţi de ospăţul asta îmbelşugat.

— De, câtă foame am mai tras şi eu la viaţa mea! Omul trebuie să-şi ajute aproapele. Sunt singur cuc şi am pâine berechet, de ce să nu potolesc foamea unui flămând?

— Mulţumim!

— N-aveţi pentru ce Mai poftiţi şi altădată. Sa ştiţi că nu mă supăr dacă veniţi şi în fiecare zi. Ba să vă aduceţi şi

prietenii. Am inimă bună, o să vă dau la toţi de mâncare.

— Mulţumim, o să mai venim. Plecară. Hans nu mai putea de bucurie.

— Aşa mai merge…

Coca nu-i mai părea un monstru fioros, gata-gata să-l înşface şi să-i facă de petrecanie.

— Vlăjganii ăştia sunt în stare să înghită şi un balaur!

A doua zi i-a aşteptat cu nerăbdare, dar degeaba. Arşiţa zilei se simţea din plin Coca umpluse din nou bufetul şi se revarsă po duşumea. Somnul îi fu iarăşi bântuit de coşmaruri Se făcea că aluatul se apropie târâş şi că din masa lui amorfă se ridică nişte braţe cenuşii, ameninţătoare… Se trezea din când în când, scăldat în sudori reci. În sfârşit, îl fură un somn adânc şi dormi mai multe ore în şir, până îl deşteptară nişte strigăte.

— Jupâne, ei jupâne!

Soarele se înălţase pe orizont cam de două suliţe. Se sculă buimac şi deschise fereastra. Afară erau trei inşi. Pe doi din ei îi cunoştea: erau şomerii de acum două zile. Al treilea, înveşmântat în nişte ţoale zdrenţuite, părea un cerşetor. Bucuros, se grăbi să deschidă larg uşa.

— Poftiţi, poftiţi! Vi s-a făcut foame, nu-i aşa? V-am aşteptat ieri cu nişte cocă, o grozăvie!

Dar oaspeţii nu se grăbeau să intre. În loc de bună dimineaţa, unul din şomeri întrebă cu aerul cuiva care vrea să încheie un târg:

— O să mâncăm iarăşi cocă?

Oarecum surprins, Hans răspunse cât putu de prietenos:

— Fireşte…

— Şi preţul? Stărui tânărul pe acelaşi ton. Hans făcu ochii mari:

— Preţul? Care preţ? V-am cerut cu vreun ban?

— Asta ar mai lipsi – să mai şi plătim! Vrem să ştim cât ne plăteşti dumneata ca să mâncăm…

— Să vă plătesc? Eu? Ca să mâncaţi? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

— S-a pomenit ori ba, află, jupâne, că pe degeaba nu mâncăm. Dacă nu vrei să plăteşti, adio şi-un praz verde. Găsim de lucru în altă parte. Slavă domnului, treabă este berechet!

— Da' ce, asta-i muncă? Staţi, staţi, nu plecaţi! Se sperie Hans. Câţiva bănuţi aş putea să vă dau…

— Cât?

— Să zicem, douăzeci de pfenigi.

— Numai atâta? Aici, în sat, ne roagă lumea cu două mărci kilogramul. Toţi trag de noi…

Hans simţea că înnebuneşte. Auzi, domnule, să le plătească – şi încă pentru ce? Ca să se îndoape cu cocă. Coca pe care acum câtăva vreme o vindea cu peste o mie de mărci kilogramul. Ori oamenii ăştia îşi bat joc de el, ori şi-a pierdut minţile…

— Nu vă dau nici un ban î Găsesc eu destui flămânzi…

— Găseşti pe dracu! Toate satele din jur au prins de veste.

— O să mănânc singur toată coca, se încăpăţână Hans.

— Treaba dumitale. Dar dacă nu crăpi până mâine, o să dai şi patru mărci, cum te văd şi cum mă vezi. Haidem, băieţi!

Îl lăsară singur cu coca cenuşie, care acoperise o bună parte din podea. Peste noapte o să umple odaia…

Pe Hans îl străbătură fiori de groază. Se repezi la fereastră şi strigă după cei trei.

— Hei, băieţi, veniţi înapoi!

Veniră înapoi, cântăriră coca din ochi şi se puseră îndată pe treabă. Mâncară mai întâi coca revărsată pe duşumea. După ce dădură gata şi cele două rafturi de jos, se declarară bătuţi.

Hans le plăti suma cuvenită şi căzu epuizat în fotoliu.

„Mâncătorii de cocă” îşi făceau apariţia zilnic. Se îngrăşau, mâncau din ce în ce mai puţin, dar ridicau în schimb tot mai mult preţul. Banii lui Hans se topeau. Nemaiputând să îndure imaginea propriului său dezastru, se îndopă şi el, într-o zi, după plecarea oamenilor, până la refuz. Dimineaţa

nu mii fu în stare nici să se dea jos din pat. Inima îi bate cu poticneli, ca înhăţată de o gheară.

Când veniră „mâncătorii”, le porunci cu o voce întretăiată de spasme:

— Aruncaţi afară porcăria asta! Cât mai departe de casă, să n-o mai văd în ochi!

— Bine c-a dat Dumnezeu, se bucurară oamenii, cărora li se făcuse lehamite de atâta cocă. Alţii de când au aruncat-o…

Dădură zor şi, în sfârşit, casa fu curăţată de cocă. Hans făcu o sforţare să se ridice în capul oaselor, ca sa plătească oamenilor, dar deodată se învineţi la faţă şi se prăbuşi horcăind în aşternut.

— A mierlit-o şi ăsta, spuse cerşetorul, apropiindu-se de pat. S-a înăbuşit în osânză ca şi ăilalţi doi. Ei. Băieţi, zic să ne luăm ceva ca amintire şi s-o uşchim la vapor. Am făcut destui purici în satul ăsta împuţit. Dar unde naiba o fi ţinând bişţarii?

Unul din cei doi şomeri încercă să-l oprească.

— Lasă, Karl. Ce te faci dacă te prinde?

— Cine să mă prindă? Nu vezi că borţoşii ăştia nici nu se mai mişcă toată ziulica din casă?

Găsi lădiţa cu banii, îşi umplu buzunarele şi plecă împreună cu ceilalţi doi, părăsind mortul.

VIII. POTOPUL DE PÂINE

Satul trăia zile de teroare cumplită. În fiecare casă de pescari se găsea măcar o fărâmitură de „pâine veşnică”. O data cu arşiţa verii, „pâinea” începuse să crească vertiginos şi neaşteptata „recoltă” stârnise o explozie de bucurie. Dar bucuria le fu de scurtă durată. Chiar în zilele următoare îşi dădură seama că, dată fiind repeziciunea cu care creşte, coca ameninţă să se transforme dintr-un aliment preţios

într-un duşman cumplit, într-un adevărat potop în stare să-i năclăiască şi să-i sufoce pe toţi.

Primejdia îi mai dezmetici: era limpede că dacă nu iau de urgenţă măsuri hotărâte îi aştepta un sfârşit groaznic.

La început, ca şi Hans, pescarii se străduiră să împuţineze coca, mâncând-o. Înfulecau în disperare, în duşmănie, până cădeau jos săgetaţi de crampe… Mulţi dintre ei fură cuprinşi de o frică sălbatică. Ca să se salveze, cei mari şi puternici îi sileau pe cei mici şi lipsiţi de voinţă să se îndoape cu cocă. Dar totul se dovedea zadarnic! Curând îşi dădură scama ca în felul acesta nu obţin nici un rezultat. Coca năpădea încăperile, spărgând geamurile şi se revărsa în stradă ca un puhoi cenuşiu de nestăvilit. Forţa care o făcea să crească era atât de teribilă, că după ce burduşea casa, coca urca pe coş aşternându-se ca un nămete pe acoperiş. Pescarii cu familii numeroase îi mai ţineau de bine, de rău piept. Apucau s-o scoată din timp în stradă. Noaptea, oamenii aruncau bucăţi de cocă lângă casele vecinilor. Cine era însă prins, era bătut măr.

Şi Fritz prinse pe unul. Turbat de furie, îl doborî cu o lovitură cumplită într-un morman de pâine. Până dimineaţa, coca înghiţise cadavrul. Aşa săvârşi Fritz al doilea omor. Nici nu încerca să ascundă: susţinea şi de astă dată că fusese în legitimă apărare. Poate că judecătorii din oraş ar fi găsit că Fritz depăşise limitele legitimei apărări. Pescarii însă îi dădeau cu toţii dreptate, susţinând că Fritz a procedat bine şi că această întâmplare se cuvine să fie învăţătură de minte pentru alţii.

Izgoniţi de cocă din casele lor, aproape înnebuniţi de spaimă, oamenii se adunau deseori la sfat pe ţărmul mării. De cum se strângeau, povesteau care mai de care lucruri care-ţi ridicau părul măciucă. De pildă, cum s-a prăpădit întreaga familie a tâmplarului: noaptea, când dormeau, coca astupase uşile şi ferestrele, năvălise în casă şi îi înăbuşise pe toţi… Cum au murit sufocaţi copii de ţâţă şi bolnavi nevolnici lăsaţi prin case…

Una din mamele care îşi pierduse în felul acesta pruncul, istorisea cu vocea întretăiată de suspine:

— M-am repezit până la vecini să-i rog să mă ajute ca să salvez barem lucrurile din casă. Coca umpluse numai camera din faţă până la jumătate, în cealaltă, din fund, dormea copilul. Credeam c-o să mă întorc repede, dar am umblat tot satul până să găsesc pe cineva să mă ajute. De, fiecare cu necazurile lui. Nu mai ştiu cât am lipsit. Când în sfârşit mă întorc, camera din faţă era aproape plină, aşa că nu mai puteam răzbate dincolo să scot copilul. Mă reped la fereastră – era zăvorită pe dinăuntru. M-au trecut toate sudorile. Atunci am hotărât sa trec cu orice preţ prin cocă Era groasă şi lipicioasă cum e clisa. Am reuşit să fac doar câţiva paşi, dar am crezut că se scurge toată vlaga din mine. M-am oprit. Coca îmi ajunsese până la umeri şi, după scurt timp, mi-a încolăcit gâtul, a urcat până la bărbie… Câteva minute şi m-aş fi înăbuşit… Ca atunci când te îneci într-o mlaştină. Am început să ţip. Noroc de Fritz care tocmai trecea prin faţa casei. A adus în grabă o cange şi m-a tras afară. Dar copilaşul, odorul meu, a fost ucis de cocă, nu l-am mai putut salva…

— Da, aşa a fost, întocmai cum spune dânsa, întări Fritz. Am înghiţit şi eu destulă cocă, până ce am izbutit s-o scot afară pe Marta…

Salvarea unui om cu riscul vieţii li se părea ceva de la sine înţeles, ca şi omorârea „aruncătorului” – termen apărut o dată cu noul delict, fiind socotit la fel de infamant ca şi celălalt, mai vechi, de „hoţ”.

Pescarii ascultau, cufundaţi într-o tăcere grea, toate aceste întâmplări sinistre.

— Să murim aşa, toţi cu zile? Se revoltă o fată.

— Mai bine să le lăsăm dracului de case şi să fugim cât mai departe de aici, îşi spuse părerea un pescar bătrân. Fritz privea marea cu creierul frământat de o idee. Într-un târziu spuse:

— Ce-aţi zice dacă am azvârlii coca în mare, mai ales că-i la doi paşi. Acolo, e loc cât vrei. Chiar dacă n-o să se ducă la fund, vântul şi valurile o s-o care departe. În felul ăsta scăpăm de ea…

Toţi încuviinţară. Fie ce-o fi, numai să nu mai aibă senzaţia chinuitoare că stau degeaba. Se puseră cu îndârjire pe treabă. Cărau cocă zi şi noapte şi-o aruncau în apă.

Coca se umezea puţin, dar nu se scufunda, ci plutea la suprafaţă asemeni unui sloi de gheaţă murdar, pe care soarele primăvăratec îl închisese la culoare. Nici nu se depărta măcar de ţărm. Dimpotrivă, valurile aruncau o parte din cocă înapoi pe ţărm. Bine cel puţin că se dovedise pe gustul peştilor, care se îngrămădiseră într-un număr impresionant, devorând-o cu nesaţ.

Spectacolul îi aţiţă pe pescari.

— Să ştiţi că n-or să aibă ce alege din ea… Ia uitaţi-vă câţi au dat năvală…

— Grozavă momeală! Ce de peşte s-ar prinde!

— Nici un năvod n-ar putea să tragă o povară ca asta. Mai ales ale noastre, putrede cum sunt…

De fapt niciunul nu se gândea serios la pescuit. Singura lor preocupare era să care într-una coca şi s-o azvârle în mare.

În a treia zi, un pescar exclamă:

— Ce-o mai fi şi asta? Deşi peştii au înfulecat atâta din ea, în loc să se împuţineze, s-a înmulţit…

— O fi crescând şi în apă, mai ştii!

Mai trecură câteva zile şi deveni limpede că în mare coca creşte şi mai repede, poate unde are la dispoziţie mai multă hrană. Cât se întindea zarea, o vedeai burduşindu-se deasupra apei. Şi, colac peste pupăză, năpădise şi ţărmul, amuţind cu totul zgomotul valurilor şi începând să se prelingă pe uscat. Ai fi zis că marea, sătulă de atâta hrană, nu mai poate înghiţi nici o fărâmitură şi-o înapoiază pământului. Nici o ambarcaţiune nu se mai putea apropia de mal.

Iată, deci, spulberată şi ultima lor speranţă. Nu mai ştiau ce să facă. Priveau deznădăjduiţi această mare stranie, cenuşie şi gelatinoasă ca un fel de piftie, pe care probabil nici nu se putea înainta cu barca. Iar dincoace, pe ţărm, erau casele pustii, părăsite.

Un pescar făcu totuşi o încercare, dar barca lui se împotmoli ca într-un nămol gros.

— Uite ce s-a ales din marea noastră, începu să jelească bătrânul pescar. Acum nu mai e chip nici să fugim de pe insulă. Şi de la cine ni se trag toate astea?

Întrebarea îi fulgeră pe toţi. Oamenii aceştia ajunşi Ia disperare căutau cu tot dinadinsul un ţap ispăşitor, pe care să-şi verse mânia pentru toate nenorocirile abătute asupra lor.

— Mai şi întrebaţi cine e vinovatul? Profesorul Breuer, care altul!

Uitaseră sau poate nu voiau să-şi amintească în ce fel îşi făcuseră rost de cocă şi cât îi implorase profesorul să-i dea lui toate rezervele de „pâine veşnică”.

— El ne-a nenorocit! El ne-a lăsat fără adăpost şi ne-a osândit copiii la pieire. El a dezlănţuit prăpădul. Moarte lui Breuer! Sa piară monstrul! Mulţimea dezlănţuită porni puhoi spre colina în vârful căreia se afla casa profesorului.

Zadarnic încercau Johann, Rudolf şi Oskar să-i oprească de la o faptă necugetată. Mânia e oarbă, nu judecă.

IX. ASEDIUL

Profesorul Breuer trecea prin momente înfiorătoare. Ajunsese şi la urechile lui vestea despre ce se întâmplă în sat. Deşi făcuse tot ce i-a fost omeneşte posibil ca să preîntâmpine urgia, simţea apăsând pe umerii lui o parte din vină.

— E groaznic! E înnebunitor! Murmura el, măsurând cu paşi nevolnici cabinetul în lung şi în lat. Ce soartă absurdă!

Să trudeşti patruzeci de ani ca să aduci oamenilor fericirea şi să le pricinuieşti atâtea nenorociri…

Accesele de zbucium şi deznădejde alternau cu cele de activitate febrilă: căuta un mijloc ca să distrugă cât mai rapid cu putinţă coca sau cel puţin să-i încetinească creşterea. Rămânea nopţi întregi în laborator, neîngăduindu-şi nici o clipă de odihnă.

Dar nenumăratele experienţe pe care trebuia să le facă pentru a obţine un leac eficace cereau timp.

Şi mai cereau ceva: linişte sufletească. Iar lui toate aceste orori îi creau o tensiune nervoasă vecină cu nebunia. Prevăzând că mai devreme sau mai târziu va fi atacat de mulţimea revoltată, îşi luase din timp toate măsurile. Nu pentru că ar fi pus prea mult preţ pe viaţa luI. Ci pentru că era convins că numai el şi nimeni altul poate salva omenirea înainte ca ea să piară înăbuşită de cocă. De aceea era hotărât să-şi apere viaţa în orice chip.

Când servitorul dădu buzna în cabinet şi strigă eu sufletul la gură: „Năvălesc pescarii!”, profesorul avu putere doar să murmure:

— Au şi venit?

Rămase câteva clipe tăcut, cu aerul unui osândit în clipa supremă când i se aduce vestea: „E timpul să mergi la locul execuţiei”. Recăpătându-şi însă rapid sângele rece, înălţă capul şi porunci calm:

— Zăvorăşte uşile, Karl! Pune obloanele de stejar la ferestrele de la parter.

Întrucât totul fusese chibzuit din vreme, pregătirile se desfăşurară cu iuţeală. Uşa din faţă, masivă şi ferecată, putea rezista chiar şi unui atac îndelungat. Obloanele prinse în buloane groase acopereau ermetic ferestrele înguste de la parter. Karl apucă să închidă şi poarta, cu toate că era mai puţin trainică decât uşa de la intrare.

— Dacă-i ţine puţin în loc şi tot e bine… Vila profesorului era gata să înfrunte asediul. Pe măsură ce mulţimea se

apropia, răcnetele ei răzbeau dincolo de ziduri, risipindu-şi ecoul macabru în încăperi.

— Moarte monstrului!

Poarta se cutremură sub loviturile căngilor grele. Dulăii sloboziţi din lanţ izbucniră în hămăituri sălbatice. Lemnul porţii pârâi sub presiunea mulţimii şi, în sfârşit, cedă. Înarmaţi cu căngi şi harpoane, pescarii năvăliră în curte, omorâră câinii şi înconjurară casa.

— Deschide! Urlau întărâtaţi pescarii. Degeaba te ascunzi, că tot punem noi mina pe tine…

Profesorul strecură o privire prin fereastra îngustă de la etaj. Cu tot tragismul situaţiei nu-şi putu reţine un zâmbet amar: nu se mai pomenise vreodată o armată ca asta, alcătuită din indivizi atât de graşi şi cu mişcări greoaie. E drept că necazurile şi truda din ultimele zile le mai topise din osânză, dar şi aşa cum arătau acum păreau adunaţi la un concurs de burtă-verzi. Gâfâiau şi oboseau repede, de-aceea erau mai puţin primejdioşi decât voiau să pară.

— Fie cum vreţi voi, dar mai înainte vă cer sa mă ascultaţi, strigă profesorul, încercând să acopere larma. Nu puteţi spune că nu v-am prevenit… Nu-l lăsară să vorbească.

— Ucigaşule! Monstrule! La moarte! La moarte!

— O să vă învăţ cum să distrugeţi coca! Strigă Breuer, străduindu-se să potolească vacarmul.

La auzul acestor cuvinte, oamenii care se aflau mai aproape tăcură. În timp ce ceilalţi continuau să vocifereze.

— Până ce voi găsi un mijloc care să vă scape de cocă, fărâmiţaţi-o între pietre, pisaţi-o, ardeţi-o. Şi, mai ales, lăsaţi-mă să lucrez în linişte. Nu uitaţi că aţi mai refuzat o dată să-mi urmaţi sfatul…

Vuietul mulţimii îi înăbuşi glasul. Oamenii începură să-şi manevreze căngile ca pe un berbece, încercând să spargă uşa. Dar uşa şi obloanele rezistau straşnic.

Pescarii nu aveau de gând să se lase. Când unul obosea, altul îi lua locul, izbind cu furie în uşă. Către seară, uşa se şubrezise, fiind străpunsă în câteva locuri de căngile

ascuţite. Dar şi armata de pântecoşi ajunsese la capătul puterilor. Asediatorii se adunară roată, ca să discute situaţia. Găseau că durează prea mult şi că e din cale-afară de obositor să continue asediul cu cângile. Trebuia născocit vreun mijloc mai rapid pentru cucerirea fortăreţei.

Treptat, răcnetele învălmăşite încetară: gloata asta neorganizată era pe cale să se transforme într-o adevărată „armată”, cu comandanţi şi stat major.

„Asta nu-mi place”, îşi spuse Breuer.

— Uite-l cum dă din mâini, bombăni în momentul acela Karl, arătând cu mâna spre un pescar. Asta-i Fritz, îl cunosc.

Fritz explica ceva cu gesturi repezite. Pescarii îl ascultară cu luare-aminte, apoi, vorbind toţi laolaltă, se retraseră pe poartă. Numai câţiva rămăseseră lângă casă…

„Te pomeneşti că o fi izbutit să-i convingă să-şi bage minţile-n cap, gândi Breuer, cu o brumă de speranţă. Dar atunci ce rost au santinelele?”

După o oră, când îi văzu pe pescari urcând din nou costişa, înţelese planul pe care îl urziseră: fiecare căra în spinare o legătură de vreascuri.

— Ce-or fi punând la cale? Doar n-or fi vrând să ne ardă de vii? Se îngrozi Karl.

— Trebuie să scăpăm cu viaţă, răspunse Breuer, urmărindu-i din ochi pe pescarii care îngrămădeau vreascurile sub uşă şi de-a lungul zidurilor. Ia să dăm drumul la „artilerie”.

Servitorul aduse un pachet mare de rachete. Înainte ca pescarii să-şi isprăvească pregătirile, Breuer şi Karl aruncară spre ei vreo zece rachete. Aceste proiectile anume preparate şuierau şi pocneau asurzitor, scuipau flăcări şi săreau din loc în loc, împrăştiind un miros respingător. Dar, în ciuda aparenţelor, rachetele erau absolut inofensive.

În rândurile asediatorilor se iscă panică. Pescarii o luară la fugă, strănutând şi acoperindu-şi gura cu mâinile. Erau

încredinţaţi că e vorba de gaze asfixiante.

Trecuse de miezul nopţii. Între norii ce goneau sfâşiaţi de vânt se ivi cornul lunii. Văzând că nu se aleseseră decât cu spaima, pescarii se întoarseră spre casa profesorului tocmai când acesta se pregătea să fugă.

În lumina alburie a lunii, Breuer îi văzu înaintând ca o masă compactă de cărbune. Legaţi cu câte o basma care le acoperea nasul şi gura, pescarii înălţau deasupra capetelor torţe aprinse. Deşi burtoşi şi greoi, acţionau de data aceasta rapid şi fără şovăială, ca nişte adevăraţi soldaţi. Înainte ca Breuer să aibă răgazul să azvârle asupra lor o salvă de rachete, dădură foc vreascurilor şi se retraseră la oarecare distanţă.

— Stăm prost, mormăi Breuer, privind cum se preling flăcările pe crengile uscate… Îşi plecă îngândurat fruntea. N-avem ce face, trebuie să-i adormim cu gaze. N-o să moară niciunul, dar cel puţin pentru trei ore îi scoatem din circulaţie… Or să doarmă duşi.

Aduse repede din laborator două butelii. Deşurubă capacul de metal şi lăsă să se scurgă un gaz aproape incolor. După ce şi el şi Karl îşi puseră măşti de gaze, goli încă trei butelii. Efectul fu fulgerător: de îndată ce gazul ajunse în curte, pescarii începură să cadă ca seceraţi.

— Putem pleca, spuse grăbit profesorul.

Ieşiră, încuind uşa după ei, împrăştiară vreascurile aprinse şi stinseră focul. Între timp, vântul începuse să risipească gazele.

— Cu atât mai bine. Într-un ceas-două or să fie pe picioare. Până atunci însă noi suntem departe.

Scoaseră din garaj un automobil micuţ cu două locuri şi goniră spre cel mai apropiat oraş.

X. CRIMINALUL

Dimineaţa, când se treziră, pescarii se priviră unul pe altul nedumeriţi. Ce se întâmplase? Prin curte zăceau risipite ramuri şi crăci. Din casă nu răzbătea nici un zgomot.

Se repeziră şi sparseră uşa. Nu găsiră ţipenie de om!

— A şters-o! Ne-a lăsat cu buzele umflate…

Se întoarseră înciudaţi în sat şi abia atunci îşi aduseră aminte de felul cum i-a învăţat Breuer să distrugă coca. Aduseră un cazan cât toate zilele, aprinseră un foc zdravăn şi aruncară câteva bucăţi înăuntru. Din cazan ieşea un fum înecăcios şi coca se topea văzând cu ochii. Numai un strat subţire de reziduri se depunea pe fund. Cine n-avea cazan, fărâmiţa coca între pietre sau în piuă. Treaba mergea cu spor, dar trebuia să asuzi toată ziua: coca creştea mereu.

În timp ce pescarii se istoveau cu truda asta de ocnaşi, profesorul împreună cu Karl îşi continuau drumul. Lângă un cătun întâlniră un pescar bătrân, care îl cunoştea pe Breuer din vedere.

— Uite-l pe monstru! Strigă pescarul, arătându-l ţăranilor pe Breuer.

Se ridică un vuiet de ameninţări. Karl apăsă cât putu pe accelerator, dar unul din ţărani apucă să arunce cu furca după ei şi sparse un cauciuc. Izbutind cu chiu – cu vai să iasă din sat, să dădură jos din maşină ca să schimbe cauciucul, dar, văzând că ţăranii alergau după ei, urlând şi blestemând ca scoşi din minţi, fugiră în pădure. Au rămas ascunşi acolo toată ziua şi numai după ce se lăsă bezna nopţii se încumetară să pornească mai departe.

„Sunt un proscris, se lamenta Breuer. Orice om întâlnit în cale poate să mă ucidă, ca pe un criminal scos de sub scutul legii…”

Când ajunseră, în sfârşit, în oraş, Breuer se înfăţişă imediat procurorului şi, după ce-şi declină numele şi calitatea, spuse:

— Vă rog să mă arestaţi şi să mă trimiteţi la închisoare, ca să nu fiu sfâşiat de mulţime.

— Aţi venit la timp, răspunse procurorul. Chiar adineauri am primit ordin să vă arestez.

— Ca să mă apăraţi de furia mulţimii, nu?

— Hm! Făcu vag procurorul. La drept vorbind, nu numai pentru asta. Cred că o să vi se intenteze o acţiune.

Cu toate că vestea îl lovise drept în moalele capului. Breuer tăcu şi, căzând într-o adâncă apatie, se lăsă dus la închisoare fără nici o împotrivire. Curând îl mutară într-o închisoare din Berlin.

— Aveţi cunoştinţă de nenorocirile pe care le-a provocat invenţia dumneavoastră? Îl întreba judecătorul de instrucţie.

— Da, dar nu mă consider vinovat. Am avertizat guvernul…

— Despre vinovăţia dumneavoastră o să vorbim mai târziu. Ştiţi, aşadar, ce s-a întâmplat în satul acela de pescari. Presupun însă că ignoraţi ce grozăvii s-au petrecut în lumea întreagă?

— Aceleaşi nenorociri probabil, dar în proporţii mai mari…

— În proporţii mai mari! Se revoltă judecătorul. Cum de puteţi vorbi cu atâta sânge rece? Blestemata aia de cocă a năpădit sate, târguri, oraşe. Sute de mii, ce spun, milioane de oameni au rămas fără adăpost. Navigaţia fluvială şi maritimă s-a oprii, pentru că râurile şi mările s-au transformat în nişte uriaşe mlaştini. Erupţia unui vulcan e floare Ia ureche pe lângă catastrofa pe care aţi provocat-o. Iată ce reprezintă aceste „proporţii mai mari”, despre care vorbeaţi adineauri cu atâta calm.

— Şi ce vreţi să fac? Să cad în genunchi şi să cer iertare? Ţipă iritat profesorul. Nu cumva eu am umplut lumea de cocă, am făcut negoţ cu „pâinea veşnică”? Spuneţi-mi măcar ce acuzaţii mi se aduc?

— Că, fără să terminaţi experienţele, fără să studiaţi toate însuşirile acestui aluat, aţi comis criminala imprudenţă să daţi o bucată bătrânului pescar Hans. Aici e izvorul răului…

— Bine, dar am luat toate măsurile de precauţie. Ce vină port eu, dacă lacomul acela de Hans a abuzat de încrederea mea?

— Aţi dat o forţă groaznică, nimicitoare pe mina unui om care abia ştia să citească. Halal precauţie! Poate veţi binevoi, totuşi, să-mi împărtăşiţi toate amănuntele?

Aşezându-se la birou, judecătorul de instrucţie îi luă un interogator în toată regula, care dură multe ore îl interesa în special de ce Breuer nu specificase în telegrama lui ce primejdie anume ameninţă lumea, arătând doar că „pâinea” dăunează sănătăţii.

— Dacă aţi fi Înfăţişat de pe-atunci tot adevărul, dezastrul putea fi preîntâmpinat. S-ar fi folosit nişte frigidere speciale, sau mai ştiu eu, poate nişte rezervoare ermetice.

— Mi-am închipuit că perspectiva unei otrăviri îi va înfricoşa pe oameni şi-i va face să nu mai consume coca, s-o distrugă. Unde mai pui că, dacă aş fi spus adevărul, s-ar fi putut să nu fiu crezut, aşa cum n-am fost crezut în ceea ce priveşte pericolul de otrăvire. În treacăt fie zis, frigiderele şi rezervoarele despre care vorbeaţi adineauri n-ar fi fost decât un paleativ absurd. Fabricarea lor cere timp, ori coca creşte cu repeziciunea cu care se înmulţesc bacteriile: şaisprezece milioane de descendenţi în douăsprezece ore.

Când i se permise să-şi vadă avocatul, Breuer află de la acesta un şir de amănunte suplimentare.

— Aţi nenorocit o lume, scumpe profesore. Acum milioane de oameni pisează toată ziua afurisita aia de cocă. Cine are bani, angajează câţiva pârliţi să facă treaba asta pentru el. Ceilalţi însă parcă ar fi osândiţi la o trudă de sisif. S-au găsit şi state care au încercat să arunce cocă pe teritoriul statelor vecine. Era cât pe ce să izbucnească războiul. Paradoxal e însă faptul că tot coca le-a domolit ardoarea războinică. Într-adevăr, cum să te războieşti, dacă nici n-ai pe unde trece? Oamenii şi caii se împotmolesc în cocă. Aşa ca totul s-a rezumat la câteva neînsemnate lupte aeriene. Dar ce ne mai aşteaptă de acum înainte? Ziarele înteţesc

panica, scriind că aluatul dumneavoastră se va întinde pretutindeni, acoperind globul cu o crustă compactă. Şi atunci, s-a zis cu omenirea! Soarele va rumeni globul ca pe o pâine uriaşă. Nu este exclus să fie, într-adevăr, gustoasă şi hrănitoare, dar n-o să mai aibă cine s-o mănânce, căci nu va mai exista umanitate pe glob. Cei mai prevăzători – bineînţeles, şi cei mai bogaţi – au şi început să cumpere parcele pe crestele munţilor. Un grup de bogătaşi a acaparat toate gheţarele elveţiene, ca să se adăpostească acolo în speranţa că n-o să ajungă coca atât de sus, mai ales că imediat ce dă de frig creşte mai încet.

— Aş vrea însă să ştiu – îl întrerupse Breuer – de ce sunt acuzat tocmai eu? Doar Rodenstock şi Kriegmann sunt cei care au comercializat pâinea!

Avocatul zâmbi.

— Aflaţi, dragă profesore, că guvernul a apucat să instituie monopolul şi că, prin urmare, în ultimul timp, el a fost marele negustor de pâine. Vă daţi seama că n-o să se acuze guvernul singur. Ar fi stupid, nu-i aşa! Şi, ca să se justifice în ochii maselor, ca să abată atenţia opiniei publice, îi trebuie cu tot dinadinsul un vinovat.

— Acum înţeleg, murmură Breuer. În aceste condiţii, e absurd să mai sper că-mi voi putea dovedi nevinovăţia.

— Da, nu vă ascund că situaţia nu-i de loc uşoara. Cu un singur preţ vă puteţi răscumpăra libertatea: descoperind cât mai neîntârziat un „antidot” eficace, pare să distrugă radical toată coca de pe glob…

— Dar pentru asta trebuie să mi se dea posibilitatea să lucrez!

— Vi se va asigura această posibilitate. Încă în cursul zilei de azi veţi fi instalat într-un laborator utilat, chiar aici în închisoare. Vi se va pune la dispoziţie tot ce vă trebuie Credeţi-mă pe mine, este cea mai bună metodă să înlăturaţi avalanşa de învinuiri…

XI. SALVAREA!

Daţi-mi voie să mă prezint: Schmidt, docent universitar. Din clipa asta – mâna dumneavoastră dreaptă. Am mai lucrat în domeniul biochimici pentru Rodenstock şi Kriegmann. Eu am fost aceia care am redescoperit formula „pâinii” şi am produs-o pentru export…

— Aha, care va să zică un „complice”! Nu cumva aşa se explică prezenţa dumneavoastră alături de mine în laboratorul închisorii?

— Nu. Mie nu mi-au făcut nimic. Au socotit, pesemne, că o singură victimă e de ajuns.

— Cum, vrei să spui că Rodenstock şi Kriegmann sunt şi ei liberi?

— Mai încape vorbă! Liberi şi prosperi. Acum fabrică nişte maşini pentru distrugerea pâinii prin mijloace mecanice şi câştigă averi colosale. Nu-i om care dispune de ceva bani să nu-şi cumpere o astfel de maşină. Mii de muncitori lucrează la distrugerea „pâinii”. În toată lumea, ziua de lucru a fost prelungită până la douăsprezece ore! Ce să-i faci! Pretutindeni s-a decretat starea de asediu. Muncitorii lucrează cu ordine de mobilizare. Orice încercare de grevă este înăbuşită cu cruzime.

Breuer îl asculta zdrobit, cu bărbia în piept.

„Bietul Breuer! La asta a visat el?!” îl compătimi Schmidt pe bătrân. Schimbă vorba:

— Cum vi se pare laboratorul? Nu-i rău, ce ziceţi?

Smulgându-se din plasa gândurilor negre, Breuer privi în jur cu un ochi de expert şi rămase mulţumit. La vederea microscoapelor, a retortelor se mai învioră parcă după zbuciumul din ultimele zile. Abia aştepta să se pună din nou pe lucru.

— Da, da, nu-i rău de loc. Mai lipseşte câte ceva, dar sunt convins că o să ni se dea tot ce ne trebuie. La muncă, la muncă!

— Aşa-mi plăceţi, se bucură celălalt. Fiţi fără grijă, domnule profesor. Îi venim noi de hac aluatului. Apropo, cum explicaţi intensificarea creşterii „pâinii”? Numai căldurile verii să fie la mijloc?

— Da de unde! Alta este explicaţia: vara aerul conţine mai multe bacterii decât iarna. Deoarece protozoarele au hrană din belşug, „pâinea” creşte vertiginos.

— Da, am bănuit şi eu cu aici e buba. De aceea, cred că „pâinea veşnică” poate fi distrusă prin două mijloace. Ori găsim o cultură de bacterii care să devoreze coca mai repede decât e în stare ea să crească, ori va trebui să sterilizăm aerul din jurul ei, lăsând astfel protozoarele fără hrană.

— Eu m-am gândit numai la primul mijloc. Dar să ştiţi că şi ideea dumneavoastră în ce priveşte sterilizarea nu mi se pare de lepădat.

— Vă mulţumesc! Ar fi, deci, bine să ne ducem cercetările în ambele direcţii.

Schmidt era nu numai priceput şi talentat, dar şi un bun camarad. Lucrau fără răgaz şi fără îndoială că cercetările ar fi progresat mult mai rapid, dacă n-ar fi fost vizitele judecătorului de instrucţie care îl lăsau pe Breuer pradă unor gânduri negre, ori îl aduceau într-o stare de teribilă surescitare. Schmidt se străduia să-l liniştească cum putea.

— Nu-i mai daţi atâta importanţă hârţogarului ăsta. Orice s-ar spune, dumneavoastră aţi realizat o invenţie epocală. Nu există muncă ştiinţifică fără eşecuri. E drept că acum ne străduim să distrugem rodul muncii dumneavoastră. Dar nu ne vom opri la această activitate destructivă. Vom şti să punem frâu aluatului şi nu mă îndoiesc că într-o bună zi o să se supună oamenilor, izbăvindu-i pentru totdeauna de foamete.

Lumea întreagă urmărea cu sufletul la gură cercetările din laboratorul închisorii. Oamenii ajunseseră însă la capătul răbdării. Ziarele cereau tot mai stăruitor ca profesorul să

fie adus în faţa tribunalului întrucât e puţin probabil că va rezolva vreodată problema. Schmidt, care îşi mai rupea uneori câteva clipe ca să frunzărească ziarele, nu-i comunica nimic lui Breuer în legătură cu campania de presă, ca să nu-i sporească grijile.

Se întâmplă însă că într-o zi unul din aceste articole îi căzu lui Breuer în mână. Toată ziua se învârti prin laborator, negru de supărare, iar seara stărui ca Schmidt să se culce mai devreme, deoarece de multe nopţi nu închisese ochii.

Schmidt se culcă – dormeau chiar aici, în laborator – dar somnul nu se prinse de el. În seara aceea Breuer păruse mult mai agitat ca de obicei. Prefăcându-se că doarme, Schmidt îl urmărea printre gene. Profesorul se plimbă o vreme prin laborator ca într-o cuşcă, apoi se aşeză să lucreze. Liniştit în privinţa lui, Schmidt era gata să adoarmă, când îl trezi un strigăt:

— Evrika!

Prima lui pornire fu să se scoale ca să-l felicite pe Breuer, dar o presimţire nelămurită îl opri. Între timp profesorul se apropiase de masa de scris, arsese nişte hârtii la flacăra spirtierei şi, după ce aşternu în fugă câteva rânduri pe o bucată de hârtie, scoase o seringă.

„Vrea să se sinucidă!” se îngrozi Schmidt şi, dintr-un salt, fu lângă Breuer.

— Uşor, uşor, domnule profesor, aşa nu merge!

— Dă-mi pace, se împotrivi Breuer. Dacă am avut vreo vină faţă de oameni, mi-am ispăşit-o: am descoperit mijlocul ca să se distrugă coca, dar mă simt sleit de puteri… Îmi ajunge!

— Vă înţeleg, aţi obosit şi aveţi nevoie de odihnă îndelungată. Un creier ca al dumneavoastră nu trebuie să piară înainte de vreme. Şi. Smulgându-i seringa din mână, continuă: Daţi-mi voie să vă felicit, scumpe maestre! De altfel, puteţi să mă felicitaţi şi pe mine, deoarece tot în seara asta am rezolvat şi eu problema.

— Şi de ce aţi tăcut?

— Am vrut să mai verific unele amănunte, răspunse Schmidt cu modestie. Adevărul era însă altul: văzând că Breuer se apropie de ţel, voise să-i lase lui gloria primului descoperitor.

— Şi acum, scumpe profesore, mi se pare că e cazul să tot trăim. Să trăim şi să lucram împreună. Vom perfecţiona „pâinea” – „pâinea” dumneavoastră – şi nu va trece mult până când toată lumea o va mânca, rostind numai cuvinte de laudă Ia adresa genialului „bucătar”.

Chipul lui Breuer se lumină încet-încet într-un zâmbet cald. Strânse cu efuziune mâna inimosului său colaborator. Peste câteva ore ziarele şi radioul vestiră lumii întregi că mijlocul radical pentru distrugerea „pâinii” fusese descoperit. „Ciuperca profesorului Breuer” avea un efect instantaneu. Erau suficiente câteva grame şi coca începea să se acrească, să se dezumfle şi, acolo unde se înălţau înainte munţi gelatinoşi, să nu rămână decât un ghemotoc de mucegai cenuşiu. Pe măsură ce se usca, chiar şi ghemotocul se pulveriza. Rezultate bune dădură şi sterilizatoarele de aer ale lui Schmidt, dar metoda lui Breuer, fiind mai simplă şi mai ieftină, căpătă o mult mai largă răspândire.

Lumea scăpase de cocă. Omenirea era salvată.

XII. VÂNT PRIMENITOR

Boarea răcoroasă vestea venirea toamnei în sătucul de pescari. Marea îşi revărsa asupra insulei toate miresmele. Peste întinderile de valuri verzi goneau nori albicioşi. Între mare şi cer păsările spintecau văzduhul cu ţipete stridente, guturale. Valurile se spărgeau de ţărm, împodobindu-l cu salbe de spumă.

Pe ţărm se adunase la această oră tot satul în păr. Năvoadele fuseseră reparate, bărcile călăfătuite şi date cu catran. Bărbaţii se pregăteau să plece la pescuit. Chipurile

le erau concentrate, iar braţele musculoase, care fixau pânzele, executau mişcări iuţi şi precise.

— Bate un vânt prielnic, se bucură Fritz, aşezându-se la cârmă.

— Semn c-o să prindem mult peşte, fu de părere bătrânul pescar care, încălţat cu nişte cizmoaie cât toate zilele, tocmai venea prin apă spre barcă.

Barcazul fremăta pe valuri ca un cal avid să soarbă depărtările. Iată în sfârşit isprăvite şi ultimele pregătiri.

Toţi se simţeau voioşi şi nerăbdători. Vântul umflă pânza şi barcazul, cotind scurt cu prova spre larg, porni săgeată pe valuri.

Cu părul răvăşit de vânt, Fritz ţinea strâns cârma. Avea senzaţia copleşitoare că vântul puternic, sărat, al mării îi revarsă în vine vigoarea şi energia de altădată. Crâmpeie din viaţa pe care o duseseră în ultimele luni i se perindau prin fata ochilor ca fantoma unui vis îngropat în trecut: bogăţia care dispăruse pe neaşteptate, aşa cum venise, vârtejurile de patimi, omorurile, beţiile, nopţile mistuite de ameţeala nebunească a jocurilor de noroc, ororile potopului de pâine…

Nici nu-i venea acum să creadă că el, pescarul Fritz, a trăit toate acestea. Poate că n-a fost de fapt decât un vis urât, un groaznic coşmar. Privi iscoditor chipul aspru al bătrânului pescar care manevra cu gesturi sigure pânza: fălci încleştate şi ochi ageri de lup de mare – un chip care părea cioplit cu barda în lemn de stejar.

Şi oare, într-adevăr, pe bătrânul acesta l-a văzut lângă masa verde a ruletei, în tripou, cu gura întredeschisă, cu mâinile tremurătoare, cu ochii dilataţi. Fioroşi, de nebun, scăpărând de lăcomie…

Nu, nu poate să fi fost decât un vis urât.

Furat de gânduri, Fritz nu cârmi la timp şi un val se prăvăli pe punte.

— Cască bine ochii, flăcăule! Îl luă la rost bătrânul.

Strigătul acesta poruncitor îi goni ca prin minune coşmarurile. Cu inima uşoară, Fritz se opinti în cârmă. Înfrăţită cu vântul aspru şi primenitor, barca goni sprintenă spre larg.

SFÂRŞIT